

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

OCHII PREZENTULUI

anul 1986 este în același timp anul unor noi șantier...

In 1986 se implinesc saizeci și cinci de ani de la înființarea P.C.R., dată esențială pentru centralizarea și organizarea energilor clasice muncitoare...

La loc de cinste între acești reprezentanți de frunte ai clasei muncitoare, care s-au confruntat cu închisorile...

anul 1986 este anul unor aniversări semnificative. Tot acum se implinesc 600 de ani de la victoria politică a lui Mihail...

Desen de Liliana Niculescu

Antologia 'Luceafărul'

POEZII ȘI PARTIDUL

Patria îi cântă numele

Ce iarnă de purificare Te-a nins din leagăn, să răsar, țării firii.

Violeta Zamfirescu

Mineri sub Dimbovița

datotdeauna istoria Bucureștiului a fost o istorie petrecută în văzul lumii, la suprafața pământului...

De-o vreme încoace, însă, istoria Bucureștiului doborândește victorii și inscrie pagini de glorie în adâncul pământului...

Luceafărul

PĂDUREA

JURNAL DE POET

Am avut bucuria de a vedea în acest prag de iarnă unele...

cu pădurea pleacă izvoarele, fuge pământul pină la stinca pustie ce deslănțuie sărăcia și dezolarea.

Ioan Alexandru

Continuare în pag. a 7-a

MĂREȚIA CARPAȚILOR

de Ion Lăncrăjan

rar se întâmplă să existe o comuniune atât de mare și de adâncă între loc și om, cum a fost și este la noi, la români.

Carpații înșiși nu ar fi ceea ce sînt, nu ar fi aflat cum sînt, dacă nu ar fi legați prin văile lor îndelung viitoare...

Carpații nu au fost niciodată hatar despărțitor între frați, văile și plaiurile lor fiind împotriva punții de legătură...

Noi am fost și sîntem așa cum sîntem - răbdători dar și netemători - buni și îndăgători

dar și neiertători, iubitori de bine și de frumusețe, încrezători mai presus de orice în propriul nostru destin...

De aceea, tresălită cu olt de multă bucurie sufletul întregului popor român în 1918, la 1 Decembrie, pentru că noi eram uniți în cuget și în simțire mai dinainte...

Destinul nostru a fost să strălucască în veci în măreția lor în aparență nepăsătoare, numai în aparență însă.

Destinul nostru a fost și este să luminăm și să înflorim lucrurile care ne-au născut.

„Căci rămîne stinca, deși moare volul”, cum zicea Poetul.

„Dulce Românie, asta ti-o doresc”, aş îndrăzni eu să spun parafrazîndu-l: „Dulce Românie, asta ti-o dorim!”

(reprodus după ziarul județean UNIREA din Alba Iulia)

TINĂR ÎN AGORA

O posibilă definiție a vieții

am găsit satul acesta cu nume de volnic ambițios pe cînd cerul împărțea un pumn de diamante pământului și oamenii săi ca să le topescă...

Prispor și sat mehedintean mai depărtat de centru fie el de județ sau de țară, de fapt e comună, dar dintr-un singur sat...

Asta însă era odată. Cînd și satul Prispor avea o altă, și-i zicem „reputație” cea la care face aluzie un vulpoi dintr-o schiță a lui Brăncuși...

La Prispor mai sînt și alți, și mai mulți, cu toate că numărul mașinilor, nu numai al celor agricole, ci al mașinilor-mașini, al autoturizorilor...

Să spun cum arată, înseamnă să forțez imaginația către metafore îndelung chibzuite, pentru că utilului i s-o adăugat pretutindeni frumosul...

Să explic ce înseamnă pentru milioane de bucureșteni o străbateră a orașului pe zeci de kilometri distanță, în condiții civilizate și într-un timp record...

Să nu uîți, doar atât, străbătînd imperiul iermei care ne-a copleșit în liniștea oceanului de zăpadă...

UN IMN DE PACE... Fantastic oratoriu în sonete de TUDOR GEORGE

În pagina a 3-a

Cuvînt de pace

Cuvintele cădeau... Un cuvînt însă N-a vrut să moară Porumbel Așezîndu-se pe poacă Mercenarului. Și glonțelul În țeară Orbîră!

Dim. Rachici

Cîte „critici” sînt?

Să ne imaginăm, scria celebrul savant Hans Selye, ce s-ar întimpla cu cercetătorii care, avînd la îndemînă cele mai sofisticate microscop...

Este adevărat, laboratoarele de azi pot fi considerate veritabile uzine de cunoaștere. Cercetătorul are posibilitatea de a privi în întimitate celulele viii, de a dirija fluxurile fasciculelor laser...

Da, în fond, de ce să se mire cineva, s-ar putea întreba altcineva, că doar în țară avem altceea ce comun...

Da, în fond, de ce să se mire cineva, s-ar putea întreba altcineva, că doar în țară avem altceea ce comun...

Da, în fond, de ce să se mire cineva, s-ar putea întreba altcineva, că doar în țară avem altceea ce comun...

Mirela Roznoveanu

EMINESCU: «Opere» vol. XIII

...fără să-l fi dat acest titlu, Eminescu a scris o istorie a civilizației românești în epoca ei modernă. Din paginile Operei se pot scoate capitolele acestei cărți rămase în colecția de gazetă. Este istoria constituției unei civilizații în diferite fațete de structurile specifice, tradiționale, de marile realități și probleme ale timpului. Eminescu impinge în forme extrem de critice „formelor fără fond” susținută și formulată de Titu Maiorescu, pe urmele unor înaintași care schițaseră primele gesturi în acest sens. Încă în generația pașoptiștilor, la Ioan Maiorescu, titlul vitiorului critic și om politic, găsim răspunsul „galomania”, adică imitația fără rezervă a Franței, denunțarea „măștii fără crierii”, care era privity importate de aspecte exterioare. Dezaconul dintre formă și fond nu este o descoperire nici la lui Eminescu, nici la lui Maiorescu. Ideea plutea în aer în jumătatea secolului trecut și era firesc să se cristalizeze cu o dată fofă în cuprinsul unei lucrări care să aibă identitatea. Lucrul era cu altă mai firesc într-un secol ca cel de al XIX-lea, considerat unanim a fi fost un secol al naționalității. Dar noatate potiei lui Eminescu vine din epuzare pentru vremea lui a acestui punct de vedere privind la dezvoltarea civilizației românești: Eminescu nu observă doar dezaconul dintre fond și formă, care înseamnă nepotrivirea dintre o configurație socială, culturală, economică veche și seria de înșurubiți și funcțiuni sociale noi și suprapuse care nu-i corespund, mai mult decât atât, caracterul coroziv al formelor care în loc să ameliozeze condiția fondului, o înrăutățește, o amenință cu destrămarea completă. Absența unui studiu dezhvânit care să treacă în revistă toate acele puncte de vedere, mai mult sau mai puțin explicite, care constată în spirit critic decalajul dintre formă și fond, ne lipsește de o perspectivă exactă asupra situației poziției eminesciene în contextul de idei de la sfîrșitul secolului trecut. Existența și conștirea acestui studiu, care poa fi anticipată ne-ar fi arătat că Eminescu este expresia de vîrf a unui timp de idei viu al cărui fir roșu trece de la Nicolae Bălcescu la Ion Heliade Rădulescu, de la acesta la Cezar Bolliac, pentru a nu numi decît pe cel mai proximos reprezentant al direcției, fir roșu care ducem mai departe. Înapoi, la Tudor Vladimirescu, înlocuit de toți cei citati, cu respect și venerație, Tudor o o figură de referință și pentru Bogdan Petriceicu Hașdeu, contemporan și emul al lui Eminescu în materie de gazetărie politică, de la marelui savant pornind și generoasa idee a recuperării motivației a personalității marelui conducător de panduri.

În gazetăria lui Ion Heliade Rădulescu, în al său echilibru între antiteze, ca și în gazetăria lui Cezar Bolliac ori în aceea a lui Bogdan Petriceicu Hașdeu, vom găsi mai toate temele și ideile gazetăriei eminesciene. Campaniile prin furorarea înărămii își are deci antecedentele ei, respingerea brutalelor interese străine care agravano exploatarea poporului român este și ea o temă comună atît la înaintașii lui Eminescu cît și la contemporanii lui, referința în cazul unei eroare de fraodă financiară pe sinanara neculuiș popor, ca și analiza lor cu instrumente potrivite, intrau și ele în raza presei din care a făcut parte și Eminescu ca gazetar convins. A-l scoate din acest context, a-l izola, a-l singulariza, ar însemna să nu înțelegem seamă de un fenomen caracteristic și inevitabil în cultura românească a celui de a doua jumătăți a secolului XIX. Vorbind despre temele și problemele din articolele gazetăriei eminesciene vorbim totodată despre un curent de idei, pu-

ternic și prestigios la sfîrșitul secolului trecut, din care Eminescu nu poate fi scos și în care trebuie încercat. Singularizarea lui, izolarea lui de acest univers de idei, prezentarea lui ca unicul, s-a produs datorită intransigenței de viziune și expresie a gazetarului Eminescu, care i-a obligat pe adversarii de idei, pe adversarii politici, să-i acorde un statut și un tratament cu totul special. Desaparea lui din țară, inextricabilă a construcției de idei a vocationii trecut este în bună măsură operată, în primul rînd, din necesități polemice liberale. Eminescu nu este, de loc, nici prin direcția, nici prin temă, nici prin argumente, o apariție singulară între contemporani. Vorbind astăzi despre această gazetărie, desore Călinescu, unul din primele gesturi se cade să fie cel al reînțegrării lui Eminescu în contextul de epocă și de idei cărora aparține și a cărui cotă de vîrf o reprezintă.

Etichetele și avertisunții liberale l-au însoțit însă pe Eminescu pînă țirzu după moartea lui. Tabloul pe care l-a făcut el civilizazei române moderne constituia o muștrare nemiloasă pentru putericii zilei de după 1900, care au fost nu odată guvernanzii politici. Semnificativă rămîne reacția din acest punct de vedere a unui viitor istoric al civilizației române moderne față de contribuția dezhvînă de la lui Eminescu, la circa treizeci de ani de la moartea lui Eminescu. La centenarul nașterii lui C.A. Rosetti, E. Lovinescu îpărește în revista „Flacăra” (nr. 34, 4 iunie 1916) un articol intitulat C.A. Rosetti și M. Eminescu, care începe prin o paralelă C.A. Rosetti - Don Quixote, rămasă în stare de enunț, pentru a se ocupa apoi exclusiv de anatimizarea de către Eminescu a pozițiilor și acțiunilor politice ale lui C.A. Rosetti. Articolul face apologia lui C.A. Rosetti prin respingerea aproape integrale a gazetăriei eminesciene. „Eminescu a scris și versuri nemuritoare. A fost însă și gazetar.” „Punctele de suspensie sugerează decepția criticului. Ea nu rămîne însă doar la delicata sugestie a punctelor de suspensie. „Generația de azi mai cunoaște și un Eminescu zănat. Cred că-l cunoaște fără de folos”. Importanța lui Eminescu este redusă doar la cîmpul exclusiv al poeziei, cealaltă contribuție fiind ceva ce nu trebuie să se producă: „Eminescu culegător de poezii populare e numai un amănunt de oarecare interes, dar care explică înălțimea de gîndire și plasticitatea de formă a Lucașărușii sau a Serisorii iniția... Gazetarul Eminescu nu are nici măcar această însemnătate relativă. În bună parte, Eminescu a fost un pamphletar regretabil. Nici adîncimea cugăturii politice, nici vreun talent deosebit de formă nu îndreptățesc eforturile Sămănătorului [...] de a face din Eminescu un mare cugător politic și un mare gazetar”. Am reprodus caracterizarea, simplă așezune, pentru că ea ilustrează o mentalitate rezistentă care a declanat, de oricite ori a putut, compromiterea acțiunii politice eminesciene. Elocvență, ca în toate campaniile antieminesciene de acest fel, demonstrațiile lipsesc: ele sînt înlocuite prin epiteze sau concluzii apodictice. Ca singure argumente, Lovinescu însuși mai multe citate despre C.A. Rosetti grăitoare în opinia sa, de la sine, despo caracterul „regretabil” suprefluu al gazetăriei eminesciene, despre patima lor „injosioasă”, despre aspectul lor „ridicofil”. Pe scurt, gazetăria lui Eminescu este regretabilă pentru că-l nează pe C.A. Rosetti. Preludiu istoriei civilizației române moderne a lui E.Lovinescu este de găsit, negreșit, în această atitudine distantă și disprețui-

toare la adresa marelui gazetar. Dacă adăuăm însă că articolul apare în revista de emanatie liberală „Flacăra” în etapa în care publicatia intrase sub patronajul vizibil al poetului Ion Pillai și prin ei înțeles și mai directă filieră brațenistă, rostul articolului se lămură de la sine. (În ciuda pozei lor obiective, diversione de altitudine exprimate în revista „Flacăra” de dinainte de primul război mondial, cu atît mai mult cu cît frizează tema politică, sînt străvezii și trimit la patulul liberal care susține revista. Pentru unul istoric modern a României, treizeci de ani după moartea lui ca și în timpul vieții lui Eminescu.

Era firesc ca E. Lovinescu să manifeste o rezervă de confectionat superioritate față de Eminescu, de vreme ce întreaga concepție eminesciană asupra dezvoltării civilizației românești, se bazează pe un obiectiv istoric al realizării unei viziuni despre moduri în care s-a alcătuit societatea românească modernă. Eminescu era impotriva formelor care atacă însăși esența fondului. E. Lovinescu susținut că formele li pot modela și că pierderile produse nu sînt importante. M. Eminescu a fixat reperul hotărîtor pentru propășirea țării românesti în revoluția lui Tudor Vladimirescu. E. Lovinescu ignoră această revoluție și își începe construcția de la 1848. Divergența este definitivă și asupra ei se cade să nu oprim. Ea este mult mai importantă decît parte la prima vedere și puzere în balanță la lui M. Eminescu, care a fost un gînditor original în materie de sociologie politică, cu a lui E. Lovinescu care rămîne un epigon al lui S. Zelenin, nu are decît rolul de a evidenția acest dezechilibrat, a cărui examinare însă core mai multă revoluția lui Tudor este deșchisă pentru a se impune a pleca de la 1821. Asa cum pleca și pentru Bălcescu și pentru Ion Heliade Rădulescu, pentru cel de al doilea, exponent al unor poziții politice liberale, fără a fi membru al partidului, anul do hotar este 1848. Pentru M. Eminescu, revoluția lui Tudor este deșchisă pentru a se organiza și de la ea începe posibilitatea unei dezvoltări de tip consient național. Pentru istoria civilizației lovinesciene, momentul revoluției organice, făcută din interior, cu idei din interior, este pur și simplu ignorat. Unghiul de vedere al lui M. Eminescu asupra revoluției lui Tudor Vladimirescu rămîne revelator din multe puncte de vedere, iar volumul de Opere, XIII, ne oferă posibilitatea unei încadrări a problemei în ansamblul gîndirii istoriografice eminesciene, ca și în contextul gîndirii sociologice românești.

Ele este cu atît mai relevantă, pentru a se organiza și de la ea începe posibilitatea unei dezvoltări de tip consient național. Pentru istoria civilizației lovinesciene, momentul revoluției organice, făcută din interior, cu idei din interior, este pur și simplu ignorat. Unghiul de vedere al lui M. Eminescu asupra revoluției lui Tudor Vladimirescu rămîne revelator din multe puncte de vedere, iar volumul de Opere, XIII, ne oferă posibilitatea unei încadrări a problemei în ansamblul gîndirii istoriografice eminesciene, ca și în contextul gîndirii sociologice românești.

...M. Ungheanu

Desen de Lumina Tudor

BREVIAR

■ „ISTORIE ȘI DOCUMENTE. De mai multă vreme, intrusiv, renouaș reportaj și jurnalistic care este Mihail Pelin s-a fixat către relectivitate documentare privind istoria celui de al doilea război mondial. Această preocupare al cărui țel este acela de a extrage, în propriul dezvoltare, contribuția românească la acea configurație s-a concretizat prin cîteva intervenții, unele de înfășurare masivă apărute în „Bucureștii” și în cîteva almanahuri lueferestice sînt, probabil, fragmente dintr-un volum mai întins, pe care îl așteptăm cu o omoni îndreptățită.

Sigur, este că răscolirea de arhive, rigoarea de a se documenta și inteligența restaurației de momente (unde intră și dimensiuni obscure) îl face pe Mihail Pelin să se interpreteze cum se cade multe din „istoriile” care încă mai circulă în jurnalistică de atunci, adeseori chiar și în cercetări de intenție istoriografică. O recentă clarificare, întreprinsă cu răcoala savanță și cu o rigoare admirabilă în demonstrație, e aceea pe care Mihail Pelin o întreprinde în „Almanahul Flacăra 1988”. E o adevărată critică de izvoare istoriografice, reunită sub titlul „Mistane în România”. Ce s-a petrecut în realitate? Un istoriograf românus Pleckackiewicz, cunoscut drept specialist al istoriei serviciilor secrete, a compus o carte, tradusă repede în mai multe limbi și un editor episor a declarat situația din România anilor 1943 și 1944. El susține că doi membri ai organizației „Mossad” ar fi fost paralizați în România, unde, după ce au fost înțuiți oricît de bine, au fost operațiuni speciale fiind cînd livrați nemților, și internați într-un lagăr, cînd eliberați după 23 august 1944 (însă nu înțînute să comită feteurice acte de estafism). Reconstituirea lui Mihail Pelin corectează în mod deosebit și într-o formă foarte rigouroasă aceste aserțiuni. Cel doi prizonieri, care trebuiau să fie paralizați în Iugoslavia, au ajuns din greșală în România; ei sînt internați de către autoritățile românești în locuri care să-l pună la adăpost de germani; cînd unul dintre ei este colectat vehement de nemți, el este transportat în Germania, o gardă ro înțînăsc și oare. El reduce în România, fără a-l abandona în mina nașterii; ca și în cazul prizonierilor americani, și aceștia sînt tratați în conformitate cu convențiile inter-

VIATA CARILOR

POEZIE

...înțînăsc un medic primar, acolo. Numai înșineri. Vezi năturale, în ce familie ai intrat?!” El aduce, de asemenea, pe sanepidistul clinic, devorât „specialist” în capătul, printr-un complex „tericil” de impreviziuni, într-o situație plină neobisnuță („Ce să fac? Puteam să-mi îngrop viața la Pătroaia, unde eram repartizat, mai ales că am nevestă tânără, frumuseșă...”). Balerina la Opera? Vezi că-mi dai dreptate? Eu adăuam, în ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te odihnești, să bei un sprîț și să duci medicamentele, pînă la urmă, să poți primi un concediu medical de două săptămîni și un pachet de Marlboro, măcar o dată să fie altfel, în relația medic-pacient!). Și lista cîntină cu alte personaje tipice din felurile medice sociale. În ce mai deșchisă, că pot să te scuș limba, să zici „a”, să te ciocnești pe piez, pe spinare, să dau încruntat din cap și să-ti precisori o listă largă de medicamente, care habar n-am ce efect ar avea. Păreera mea strict confidențială este să te od

Imn de pace...

FANTASTIC ORATORIU ÎN SONETE

CAELUM NON ANIMA MUTANT QUI TRANS MARE CURRUNT
CERUL DEASUPRA SCHIMBI, NU SUFLETUL MAREA TRECÎND-O

—Horații: „Câtre Bullatius” (Epistole I-II) —
— în traducerea lui M. Eminescu —

I
Nu sufletul mi-l voi schimba, Hora,
Chiar dacă tece oceanul, dar nici cerul
În care-am fost de veacuri prizonier,
Ca Prometeu, războiul prins în laț!
Imi ruginise cătușile și fierul,
Sudului-mi glezna-n stîncă și-al meu braț!
Zadarnic imi crese aripi de nesă,
Cînd vesnie le retează temerierul!
Vezi Arborul Sequoia? N-am să-mi schimb
Golotele crucificării mele
În litere cer, azeștii nimib
Incoronează arborii cu stele!
Copac Sequoia — prometeic rug —
De Nicăieri vii — Nicăieri transfig!

II
Visam, cîndva, la Karnak, dus pe Nil,
Uimit, printre gigatele colonoane —
Pe unde trudeau, Champollionne,
Misterul antic, viu păstrîndu-l-n-1-1-1-1-1...
Dar iată-mă-n celeste bastioane,
La Capul Lumii, fîndru mencișor,
Prin TEMPLUL DE SEQUOIA dînd un tril,
Strîkînd „Ahoia!”-n boltele silvane!
Pe cînd nici Ptolemeu, nici Cleopatra
Nu-mprădeau palatele egipte,
Sublimii Arbori mōsterialni vătra
Și fîrmul lor semet, cu temple-nfipte!
Natură, Tu-și-i sorcoșii rătăce
Cu hieroglife fulgerate-n coaje!

III
Semeții generali care-și dispută
Istoriul lumii, înfete, țări, orașe
Imperial rivnese — porniri trufașe —
S-agate sigla lor p-orice rătăcit!
Pentru englezi, Sir Wellington drept nas e
Copașului cu nybilă înură!
Lui Washington yankeii-l imprimură
Renumele pădurii cherocșane
Ca tîcni vanitoși, ce-și pun, stîngăci,
Parafă bută, scrijelind copacii!
Dar basmele din fabuloasă Tară
Pe-acei titan Sequoia-l botezără!
Din leagănul pădurilor prezente,
SEQUOIA-1 vom numi — după legende!

IV
Cînd se naștea Columb ca prunc năler
De patma călătoriei fripi,
Din nici-un scrib papirus or inscript
Nu bănuia copacul auster!
Semețul trunchi pe metereze-nfipt
Era bătăin pe cînd trăia Homer,
Cătarul lui se profilă pe cer
Mai vechi ea piramide-n Egipt!
Pe cînd, către-neputul erei noastre,
Războiul dacic declanșă dezastre,
Columna Romei, trunchiul ei bătrîn,
Mărcind geneza neamului român,
Un trib Sequoia — rasă stîncă azi —
Și-avea, intacte, oștile de brazi!

V
Sequoia Sempervirens! Dus în larg
E-asemeni unui alberg, colț de ghiăș,
În Pieplu lui Furtunii se sparg —
Lungi rădăcini în la suprațîra!
Sub Sulița cerului catarg,
Grea ancoră, odgoane vii și-agață!
Ca-ntr-o liburnă zveltă-am să-mbărc,
Să plec la drum, precum Columb, pe viață!
Simbolic Arbor Rosu, radiuam,
Ca un titan ce-l înfă vînăa-n Puma! —
Titanul care, pier, se-înălță în cer,
Înhățî stîncă, înălțî înălțî de rever!
E o dirizine primordială
Ce-n pumnul, cil de firav, se răscoală!

VI
De mil de ani, se-nfrunță cu furtuna,
Sortii Jupiterului avarilor,
În rădăcini — cu viermi și cu carii,
Dar necîntî stă-n crește todeauna!
Brăzdat de irămîntări și vînturi varii,
Ostii ce Focul, Apa și Tîrîna,
Cu soții și corbi ce-și etează cumuna —
Tu, Făcî Pată, doar tu-l mai spară!
Cînd intră omul pe printr-o pădure,
Nu tînhă-și cătă, ci „esențe dure”!
Celeștii arbori sint „materii prime”,
Sortite, dînr-un gînd, să le suprimē!
Pădurii de Sequoia-1 plîng de miță:
„Ne-reproductivă-1, fiind, deci, inutilă!”

VII
Dulgheru-admiră ditamai Copacul!
Ce cursă de venituri uriașe!
Cubajul lui cît un întreg oraș e!
Ce vâd prosper în Ce dever? Ce miracul!
Un cloclu, doar prîndu-1 se și-ngrașe!
Cîte coșciug-ar stîvui tesacul!
Mi-șas onora clienții pe toț vacul!
Bumbi, scobitori și cienciuri — din talase!
Un scrib cu-orientări americane:
„Yo-1 vîd hiero-1 sau toată creșană!
E cît un building, țice-un boss cu cilf!
Ce han exotic, dacă-i tragi și-un lift!
Fiind Park national, se cam codește!
Ce business scapă bossul printre deșie!

VIII
Legenda spune că hangul Hans,
Pe care-n West-l-o fi-nedemat nevoia,
Si-a cumpărat un arbore Sequoia
Pe cîntă gulzi și-un git de scotch, avans!
Cu gateră-1 toș în toată voia,
Sebîn în trunchiul lui saloan de dans,
Clădi antole, grajduri și-atenans,
Frecum Eneas izgonit din Troia!
La „Hanul Hans” — croit dînr-un copac!
Cie-a ajuns milionar, ceac-pac!
De-atuncea, mulți hangli rîvescu să-și facă
Vr-un bar modest, măcar din cite-o eracă!
Copacii legendari aveau să-ndure
Reforme mari — rămăși fără-de pădure!

IX
Mai sint puținii Copaci, să nu-1 răsoarne
Umanul făvalg ce-aprinse Vestul,
Cu trunchiurile lor cît Everestul
Tot mai răslet retrasi, mai cătră mar-ne!
Îi vezi cum nală-n van la cer protestul
Și ea bizonii ceru-1 prînd în coarne!
Adîniși tunetii le-au pătruns prin carne,
Lăsînd-le semet în vînt doru lēst!
Par arcuri-de-trium, monumentale,
Print care bossul își erofoște calē!
Au fost cîndva, p-aci, bizoni or ciute?
Le-au decimat hanglii, pe-ntruce!
PĂDUREA DE SEQUOIA, tot mai rară,
Ca Zîmbur, ca Eelanul, stă să pîră!

X
Cînd Steinbeck cu-al său Charles, tandru-1
canc,
A vizitat Pădurile Pierdute,
Văzu cum Charles a-nleș mai lute
Fervoarea opticii americane!
Nu-i fac procești acele tandre brute,
Ce vede-n Templul Firii Suverane
Visatele din vînt vespăstiane
Cum tot ce-1 prea firesc și-uman nu-mi pute!
E datorica mea săt drept să-1 stipul,
Fiind în raport direct cu fenomenul!
Lă urma urmi, cînd l-a prins nevoia,
Chiar bietul om, ce-1 pasă de Sequoia?
Cie-1 pasă lui de Meta-șe Ciloi,
Ca Zîmbur, ca Eelanul, stă să pîră!

XI
Nici Botanistul vajnie, nici Poetul
Nu pot să lupte, practic, cu BANCHERUL —
El, dac-ar vrea, plătēșe-n aur Cerul
Și-1 cumpără Pămîntul-ntr-o clipă!
Sequoia are trunchiul dur ca fierul
Și-i rezistent la foc, arzînd pe-nctul!
Cu oț mai tratnic, patul sau buteful,
Cu-atit mai spornic prețul mărfii ceru-1!
Cînd intri-n Park, e-un magazin de kithuri:
Obiecte din Sequoia stau pe piciuri!
Chiar mobilē-reclame le imbie,
Exotice, cu scenarță singerie!
Îo-mi luai din Park un con, cu tot grăunțel,
Gîndînd să-l samăn — mi-o fi mormîntul!

XII
Tu, Ișfēră — sâmintă grăitoare!
Tu faci să creșcă timpul, dinapoia —
Un pūrec, eț sâmintă de Sequoia,
Purtînd, ca Atlas, cerul în spinare!
Un bub homerice, orb, renasce Troia!
Din Beethoven, o paște-mi măzare!
Kofe glas dă-n scoala son de mare!
Prin ochiul pūștii, văd torturi din Goya!
O linie, un punct, o spelbă pată —
Ca după ploaie, alfabet de rime —
O hieroglifă vestedă-mi arată
Istoria friabilă-n lirime!
Mitologii ș-au stîns, imperii inde...
Semețul Arbor cerul îl cuprinde!

XIII
Doar a-citi și-a scri mi-l toată voia
Și pobtăre-o am de Vis, airoce!
Cuvîntele de cactuși, de aloea,
Vor izbucni cu viziuni prin roce!
O, exotisme! Vis de paranoia!
Magnificențe — sterpe sinecedoē!
Sâmintă — cît un pūrec! — de Sequoia
Vîntul tot Emptireul să-l distoē!
Din furnicarul vorbelor mărunte,
Aleg Sequoia — infimul grăunte!
Semețul Sol cu cosmică trimiteri,
Durează prin zgrăbnunța unei Litēri!
Sequoia cu Poetu-asemîndu-1,
Sâmintă lui eternă-1, cît-Ovîntul!

XIV
Priveam „Wolf House” — Birlogul Lupului
La ranchul lui Jack London, casa-1 arsă,
Mormîntul de bazalt, vîntul fâșș,
Șerpi clopotari vîghind pe cel ce nu-1!
Doar Vechea, Vlagă stăruia neșterșă
În grupul de Sequoia ce-1 văzui!
Trei Arbori mari, creșcuti în Vatra Lui,
Trei fluvii reșii, care-n cece se varsă...
La copăniți dirzei sale Opere,
Gigantica Troia o descoperi:
Sâ-mi uit sorginea, neprîndînd napoia,
Frecum Eneas izgonit din Troia —
Sedus că-s liber, Soartel-i-am fost rob!
Prin culmi aride, ori prin șesuri sterpe,
Sortiță-mi fu sâmintă-mi să se-șerpe,
Pe tărnuiri de coșurș, plăji de spuză,
Talfun-mi duse genă ca pe-o gîză,
Uitât Tărîmul unde-s Domii străbunii
Care purtau în palmă Scepturul Lumii!

XV
Sâmintă-am fost de urias Sequoia —
Un bōb de mel, un pūrec, un microb,
Un palid punct, dînr-un Titan un clob —
De nante vînturi dus, cum le-a fost voia!
Predestinat zecescutul Opreb —
Sâ-mi uit sorginea, neprîndînd napoia,
Frecum Eneas izgonit din Troia —
Sedus că-s liber, Soartel-i-am fost rob!
Prin culmi aride, ori prin șesuri sterpe,
Sortiță-mi fu sâmintă-mi să se-șerpe,
Pe tărnuiri de coșurș, plăji de spuză,
Talfun-mi duse genă ca pe-o gîză,
Uitât Tărîmul unde-s Domii străbunii
Care purtau în palmă Scepturul Lumii!

XVI
Sub fulgerul Jupiterin, căzură
Bătrini Sequoia, veștimîntăși în dollu
Și Teșcare trunchi e-un mașoulu —
Un rug carbonizat, membri de zgură!
Dar, din răzomul ars, un nou orcolu,
Zurîndu-mi prin șerpi, crește-n bătrînură —
Un nou vulcan zburcut e-o nouă gură,
Purtînd spre creștet proaspătul înfoliu!

XVII
Copaci-ai tineri năvălesc spre aștre
Din vechile incendii și dezastre!
Prin noți trunchi răzbate vechea vlagă
Din Pămîntescul Crematoriu-ntr-oag!
Perena Phoenix zburu-1 și descășuse
Din propria ruină și cenușe!

XVIII
Sequoia-n veci netemător de Foc!
E ignifugă ancestrală-1 scoată!
Cu fulgerul celest se ia la harță,
Se ia la trînță cu-al Furtunii joc!
De ramuri frînț siliți să se desparță,
Ca Briarea ațîta-1 n-1 loc,
Iar hălăcle din trunchi ce se disloē
Li creșe ca lui Anteu, din trîntă joarță!
Neserșe e focol vrednic a-1 răpune,
Nici sumbrul virus de putreficțiune!
Vrăjmășii toți s-înfrînți, toți cîți-1-inecară!
De-un simțur morș se teme! De-o ciupăceară!
De gîndul inuman ce-ațîta crima!
Copacu-atomic dela Hiroshima!

XIX
La mîrginele Oceanului Pacific —
PACIFIC, dea proclatorul de Pace!
De cînd grivesc peste Pămînt, spre-noace,
C-un bra Sequoia gîndu-mi identic!
Semm al Duratēi gîndul meu se face
Și-al Dăinuirii-n templul meu, mirific —
Acolo unde ard și se petrificē
Exodul de pămîni și sibiloace!
Sequoia nu-1 un arbor buf! Nu-i comic —
Prevestitor dezastrelui atomic!
El nu vizează rampa de lansare
A unor declanșări pe catolice!
Simbolul său vîntul prapism e:
Perenitatea — peste cataclisme!

XX
Atavie Cumul — vieții vîltoare!
Din rodnic colb și serum de toamne sure,
Focose Phenix năpădeșe Pădure,
Din sîntul ceșurș migrează-n soare!
Sermu al Codrui Anticel, să-mi surure
Cleșdirele strălunde, placentare,
Victoria profundelor izvoare
Intruchiate-n trunchiurile dure!
Nedumiri, în refractare sensuri,
Mă dispersam prin humoral sevă
În nălele și-adictele propageri —
Opusii poē ce lumile-mi tevā!
Priapii brazi sculptau eforturi nete,
Indicativ — spre proșete planete!

TUDOR GEORGE

XXI
Urmînd cărarea trunchiurilor roșii
Spre estuarul verde-azur, din sus,
Bărbia-mînsă-n slavă mi s-a dus
Și-negunchiu, parcă-mi slăveam strămoșii!
Matusalemic Arbor simt că nu-s
Cînd mă sufocă șau celții coloiși!
Alba-mi lîrșe, ca o gingașă, troșii
Sub Templul cu pagode suprapus!
Senzațîi de-nfrînt gladiator
Care-n tărle ochii-și aridică,
Sub pumnul zdrăvan, înșfăcăt de chică,
Și-astept, fatidic, Holțarica Lor:
În orice ram, o-n Cezar majestuos,
Cu deșul mare-n cumpăna:
Sus? Sau jos?!

XXII
Pe cînd, cu ochiul pineal, contemflu
Druidicele temple scure-n vîlvă,
Iluminîndu-mi aminlirea gravă
Sequoia-Templul, indianul Templu,
Mi se strecoară-n suflet o opavă.
Ca vita simt în carne-aprînsul stemplu,
Trăzîndu-l arbor simt, fustec exemplu,
Ori sint cătarul din slavă lor dezvoltă
Semeș Cătar, o să-1 apuce steaua,
Nici fulgere, nici viermi, nici putrefigune,
Nu te-au cîntit, Sequoia — pururi june!
Urmași tăi stau martori, viguroșii,
În timp ce-au amurgit Piele-Roșii!
Semeții Arbori Rosii contemplă-1,
Retrași, ca indien-1 rezervații!

XXIII
Mă mir cît, încă, omu-aci pârșas e
Al Mîndrel Stări și-al Firii Suverane,
Cît încă-aceste Veire nu-s virane,
Șu colțul joșarîmăș ocășe?
Cînd tîrșu-1 business, calcu ban pe ban e,
Pădure-1 pare o uzînă-n fașe:
Din Templele Sequoii uriașe,
S-ar stoarce, peste noapte, milioane!
Un inginer veros și-un șef contabil
Vor prospecta Sequoia „Pom rentabil”!
Semeș Cătar, o să-1 apuce steaua,
Cînd oamenni-or stă prost cu chereștea:
Jertfeșe-le, ca să le stîngi nevoia,
Semeș Arhanghel — Arbore Sequoia!

XXIV
Memoria crescendo-anulară
Depusă-n cercănatele răboaje:
Cu fiice loșodnă-nscrîșă-n coaje,
Polen atelî nimbeaz-o altă vară!
Din ce în ce mai larg, te-ncunuară
Acele Antopium, sînșă vrăje —
Dînr-un Tău anđtorul dezaje
Șori potopii ori secetă solară!
Adăogînd milenii de milenii
La Astrul Tău, cuprînzător de sfere,
Al Asatel alit umanul geni!
Și preagîlitul joagăr de lăiere!
Tu, Pom-de-Sînge, frate-al meu,
conșacră-mi
Trecutul Tău de arșiță și lacrimi!

XXV
Din care timp răzbat, din ce Trecut,
Semeții Arhanghel cu zeeși propoșii?
Din ce Eden Pierdut și-astmūtă oștii,
Pungîndu-mi ochiul, Arborii-Mamut?
Cî-1 ora Tîhnei, nu e a Revoluții —
Cit în edena Oză se strămț
Sublime Orgi, într-un exordiu mut
Care-nlitoare e celeș-abvoșii:
Prin rămurēlu-aceștii straniu-Olimp,
E Vlagă Scursă — Timpul fără timp!
E Soarele ce-n faguri denși înșeasă
Viscoasa miere, raza răsinoasă!
E Timpul Dens-depozitat d-ahreca,
Uitât de om să-1 mușce cu săucea!

XXVI
Aceștii titanici arbori ercezi că-i sint
Ortați lui Kronos cel risipitor,
Pășînd oală-n tragicul sobor,
După olimpicele deznodămînt!
Titanomachi-acea nu mai mor!
Ei ș-au ațea Panteonul Sint-1
Uitāți de zeși și oameni pe pămînt —
În Insula Praefaricililor!
Acește roșii trunchiuri și-mpreun
Revolta-n slavă ca gurile de tun!
Coroană lor mimează-n vînt aggere
Hyperionice-astre pasageri
Arđ Prometei înăfrînți în stîncă
Sub limb celeșt, pūșînd vigoare! Încă!

XXVII
Te-nîmpinav silvanele conclavii
Sub chei de boltă inoade-n soare:
Pe stîlpi de foc Sîrbunul Templu-apare,
Imbrățișînd dezmoștăniții, selavii...
Vii, să-ngeușchi la vechile atare,
Sedus primordialate tale-evlavii?
Ca-n fața Ziditorului, așă vii
În pragul Templului Elementare!
Răsună din străfunduri reviemul:
Dumbrava Rose, Templul Rosu-avemul!
Fidelio! Spartaco! Dați Cății
Speranța tutelară a Libertății!
Un chor de arhangheli Pacea ș-o recite
Din Orđa aștor flacără-mpietre!
XXVIII
La degelul suprem, indicator
Ca o rachetă de pornire gata!
Pe trunchiul-nal, Cătarul Volator
Cu junii indieni ațîta Rota!
Crucind pe zăre primitivul zbor —
Infilz zbor vestit de Haiavata!
Elicosa vie, făr-mă motor,
Își desfășoară peste cer durata!
Rivind stelarul zbor, înfrîntul gest e:
Rachete primitive zac pe crește!
Cu capu-n jos, rotînd catartu-n tunii,
Arțeei bravi descind din Pîscul Lumii!
Ierarian roată-n jur tot mîna
Cei patru-ntrînți condori, pină-n țărînă!...

XXIX
Cit crește Timpul, vertical, în sus —
Coloană dură, Arbore-nspre stele!
Cu flexcare creașă-1 tot mai dus,
Întărîpat, ca visurile mele!
Dun implantate-n stîncă, i-au apus
Imense rădăcini cu brațe grele,
Cît un Calmar gigante, presusp,
Temeinic ogdonit cu-alunde sechele!
Racheta-nchepurîtu, tu-m-adiu,
Prin rădăcini de flacări, spre-alte culmi,
Sequoia-ntruchipînd sublima zestre
A năzuțitelu comic, terestre?
Gigantul Simbol silvies și perimă,
Uitāt în soclul dur și-n treapta primă!...

XXX
Presimț o uvertură la Walhalla,
Cînd, izgonit din cerul meu, mazil,
Îo, cel căzut în lunte, voui azi,
Tîrșîndu-mi secul, lancaș și sandala...
Voi hodi șau Pomul legdrasil,
Al cărui seceru-și poartă vesnie fala,
Sub hota lui alînđu-1 catedral
Și gloria viteazăului umil!
De străjă-n poartă stau un Lup și-un Corb,
Care-n gîllejul raiului m-absorb!
Pe culme vechi, înrămurat, un Corb,
Prin care zboară Vîntul superb!
Ne vom hrăni, trînd cînci miș de vieși,
Cu hidromel și sînge de mistreți!

XXXI
Îo am văzut PĂDUREA DE SEQUOIA —
Imperială-aveca cum-1 cîștior!
Trîndu-și mîntorul ei balsam
Și crele-amargie dinapoia!
Monarhi și Patriarhi din neam în neam,
Cu hiperbolice gest rōșîndu-și voia,
Știrneau în slăvi un cor elamînd: Ahoia!
Cu ingeri profodîndi din ram în ram...
Recunoscut străbuna Catedrală
Cu trunchi de sînge oxidat zală!
Răzleji coloi, carbonizați de flame
Dezvalării rani adine, infame!
Dar, încă staturai și-n dolul negru,
Purtan pe creșet Cerul Lor — integru!

XXXII
Izvor al Vieții, trunchi uitāt de moarte,
Exaltîndu-și sîmbul imi apare
Plantat în coasta Lumii muritoare,
Cu frunțea-n astre și-afînd deoarte!
O Rază ești, un turture din soare —
Menhir vital în zărele-ociare!
Cătarul tău simțea să ne-o poarte
Spre Far și Jack London — uimitoare!
Mesajul tău e Seva Geniună —
Sub crucele și solzii de rugînă!
Prin codrul de aprîșe obeliscuri
Aspiri marea cosmică din pleșuri!
Atemporal, pe fluxuri Vieții du-te,
Nimbat de vîrșe fără senectute!

XXXIII
Prin munții Californiei cînd treci,
În Oaza de Sequoia-adăști o clipă
Și sub arhanghelașea lor arîșă
Respiră-nmiresmarea altor veși!
Acolo, vei simți cum se-nfrîpă
Din ochiul tău edenele poteci
Și orgi sîlțate prin sublime tecl
Cu linștea Dintii auzi cum tipă!
Acolo, sub arcatele ferici,
Prin tulnicele arborilor strîși!
Supremii pilastri-n slavă lor dezvoltă
Întărîpare Cheilor-de-Boltă:
Celeștilitează-n stupii Catedrali
Amurgul, Seara, Zorii — prin vitralii.

XXXIV
Păstrați Pădurea de Sequoia-ntr-oag,
Drept Marioră a splendidei Durate —
Copaci sublimi, ce-n slăvi prînd, se roagă!
Să le redăm redite și ardate!
Plantîndu-1 iar într-arsa lor viroag,
Însămîntînd stătece noi de vlagă
Peste milenii de Eternitate!
Cît timp aceste-olimpece atarge,
Plînd pe-azur cer, nu se vor sparge,
Cît timp vor flutura aceste-tele,
Purtate-n culmi de Pumnul lui Herakle,
Cît timp titani-ori sta pe metereze,
Planctia Noastră va să mai duresce!

XXXV
Mindri-n virtute, dreptei de-am fi, ca El —
Purtînd cetăți pe umeri și altare —
Pe trunchiul nostru și-ar dura temel
Speranța Omenirii luptătoare!
D-atuncea, n-am fi oameni, am fi zei,
Și frunțea noastră-n slăvi eutezătoare
Nimbătar fi eu-astarele sciente,
Elicge ne-am polei din soare!
Cît timp vor flutura aceste-tele,
Semeții arbori i-am urma și noi,
Ne-am duce erucea — erșiși seduși spre crește
Întărități de-arhaice proteste!
Și-nversunatul Panteon l-am strînge
Pe rōșii Aeropole — de sînge!

Desene de Roluța Grigorecu

Grai romănesc

În ultimul deceniu au apărut în România mai multe volume de lirică în dialect arman și citeva antologii de versuri și proză. Almanahurile „Luceafărul” au reluat interesul pentru unele episoade ale istoriei românilor din sudul Dunării și au refamiliarizat publicul larg cu aspecte ignorate ale civilizației românești din „arile laterale”.

Activitatea desfășurată cu pasiune de citiva intelectuali de origine armană, vorbitori și scriitori în dialect al căror principal reprezentant este Hristu Căndroveanu a dovedit că poezia culturii armane, cultura cu vechi tradiție, care în secolul al XVIII-lea a fost marcată de fenomenul luminst și care a cunoscut citeva perioade de ecluziune.

Nici una dintre antologiile anterioare, de altfel foarte apreciate la vremea apariției lor, nu poase egala însă ecele volum intitulat **Un veac de poezie armană, alcătuit de Hristu Căndroveanu și Kira Iorgovanu**. Cartea este expresia cea mai complexă și cea mai elocventă a împlinirii, caracteristicilor și potențelor creației literare armane, reînscătat astfel, printr-un gest de recuperare, în patrimoniul culturii române.

Nu trebuie uitāt că în secolul al XVIII-lea la Moscopole, vatră armanăscă de cultură funcționa o tipografie înființată înainte de 1730 și chiar o Academie ce data din 1744, promotoare a unui Humanism armanesc în directă legătură cu Școala Ardeleană și desigur influențată de aceasta, cum era și normal, reprezentanții ei avînd de asemenea o limpede și neștrămūtātă conștiință națională, exprimată fără echivoc în ideea că armanii sint o parte a aceluiași popor român unitar. Constantin Ucuța Moscopoleanul, Teodor Anastasie Cavaliotti, (figură marcantă printră învătășii armanii de la Academia din Moscopole și de altfel și precursor al lingvisticii comparate), Daniil Moscopoleanul, Gheorghe Constantin Rafti, Mihai Boulogiu fost cătorari care își egalau contemporanii din aria centrală a culturii românești și care au întreținut conștiința națională a românilor de la sud, conștință ce a rezistat, de-a lungul unei tragice istorii, tuturor presiunilor și distrugerii centrelor culturale.

Desi fenomenul cultural arman datorat intelectualiilor numără mai mult de două secole, întrucît antologia este consacrată poeziei, prefața criticului și poetului Hristu Căndroveanu se referă doar la ultimul veac, răsîpînd în care se disting două perioade, și anume cea dintră 1880 și al doilea război mondial și cea ulterioară, a poetilor contemporani care au publicat după 1940 și mai ales în ultimul deceniu, în care se manifestă un revirmēt al liricii armane.

Clasicii armanii au creat o literatură animată de idealuri etnice și istorice, avînd perspectiva dinlăuntrul fenomenului. Durata acestei creații nu este aceeași cu restului culturii române. Este o literatură cu un univers foașă specific, avînd o limbă și un orizont aparte, o problematică și o mentalitate distinctă. George Murnu, Marcu Vega, Nicolae Bătzaria, Nida Boga au ca model pe Vasile Alecsandri, George Cosbuc, Octavian Goza, pentru că ritmul evoluției poetice armane este diferit, datorită condițiilor istorice și ocupaționale postbelice se produce însă înnoiri de viziune și expresie prin creația lui Hristu Căndroveanu, a Kirei Iorgovanu, a lui Atanasie Nasta, Ioan Cutova, Nicolae Caratana, Teohar Mihaș și a altor poeti.

Resituitura acestui fenomen, prin pledoaria cuvîntului introductiv și prin structura antologiei, este un act de cultură cu profunde semnificații pentru conștiința națională, pentru că, afirmă prefațatorul — și susțîn textele poetice — „poezia armană clasică este o realitate etică și estetică de ne-neglijat”. Un George Murnu și Costa Belimac, Nicolae Bătzaria, Nusi Tulliu, un Nida Boga, Ion Foti, Z. A. Araia, Nicolae Vela și alții încă au realizat în anul în numai 5-8 decenii, o veritabilă literatură lirică.

Textele cuprinse în antologie restituie o realitate neobșinută, arhaică și „originală”, un mod de existență cu semnificații nu ușor de descifrat. Dar nu un univers primitiv, ci unul care corespunde unei etape traversate la un moment dat de întreaga civilizație romănescă. O lume pastorală, cu vînturi învîntate, o creație care o simțire pură și cu aspirații specifice se relevă în această poezie clasică armană, preponderent epică la începuturile sale, cu accentuat caracter etnografic, cu mare pondere a acumularii și enumerării, descriptivă, și care transmite ceva din vîntul etic și animat al acesteia, care o simțire pură și cu aspirații specifice se relevă în această poezie clasică armană, preponderent epică la începuturile sale, cu accentuat caracter etnografic, cu mare pondere a acumularii și enumerării, descriptivă, și care transmite ceva din vîntul etic și animat al acesteia.

„Abia căzuse frunza. În munte era toamnă. / Pădurea desuțiat plîngea cu desperare / Că păsările toate, pe-a norilor cărare, / Plecat-au azi departe, departe peste mare / Acolo unde luna e-o argintie doamnă / Pe creșterumă rece, iar florile uoate păreau că-s lacrimi albe căzute dintre stele”.

Balada, monolog, elegie, lirică de dragoste, poezie epică, lirică de atmosferă, creația clasică armană aduce în literatura antologiei poezie de munte, siluete de pini argintii, de lună, zvon de clopote de turme, sunete melancolice de fluiet păstoresc, tristeți și speranțe, momente de animație în țirguri balcanice, confesiuni de dragoste. Doine, pasteurli, cîntece de vîntie ilustrează deopotrivă legătura clară dintre creația folclorică și cea cultă romănescă și armană a epocii dintră 1880 și 1940. Acești univers își prelungește ecourile și în poezia contemporanilor armanii: „M-am tras la adăpost-dînspre prapor, / Sub crungi-ca-ntr-o doare, la odihnă. / Cu oile în jur. Ce farmec, ce deșchide un ochi / Pestu-le, armitor! / Se pregătește să se culce turme, / Am scutură de gloduri și de spini... / Du-lăși amira, să afile urma / Jivinelor pîndind din mărcăni” (Atanasie Nasta).

Poezia armană contemporană se definește mai ales prin tonul elegiac și nostalgic, prin evocare și reînviare a unor imagini pierdute: „O bunică vîrează livezi de măsline, / Cealaltă-și privește nunta la Kavala / Un bunic a plecat către Impăria Nestăită / Celăaltă paste sînt-n vis...” (Kira Iorgovanu). La un poet tinăr, născut în 1938, ca Vasile Toțe, clozul rădăcinilor capătă accesi tonalitate elegiacă predominantă, născută din același sentiment istoric: „Tălăngi răsună-n veacuri! / Să le lăsăm să bată... / Mi-1 dorul-tu un clopot, pe ceru-nveninăt. / Cî-1 doru aparășe, e o stîncă ne-seratã... / O vino, arminime, din lungul tău iernal!” / Și iată cît de modern sună, în transparenerea lui Hristu Căndroveanu, el însuși prezent în antologie cu foarte frumoase poezii, versurile lui Ioan Cutova (n. 1919): „Încet, se deschide un ochi / Pestu-le, armitor! / S-apleacă puțin / Pe umărul meu cel bătrîn / Ca un amurg de-amîntiri / Ce mă cutreieră / Și rotunjinea cerului vîrșii / Tot scade și scade...”.

Lirica armană contemporană, înrudită tematic cu cea clasică, evoluează spre un alt limbaj și spre alte reprezentări. Ea este mai ales reverie, poezie de atmosferă, de confesiune intelectualizată, de contemplație a propriei amintiri, poezie de sensibilitate modernă acordată cu vechea durată a universului specific al culturii armane. Oferînd o imagine complexă și relevantă a unui secol de poezie armană, ca act de recuperare și afirmare a unui întreg fenomen ce aparține culturii române, antologia lui Hristu Căndroveanu și a Kirei Iorgovanu astfel cum sint alcătuite prefața și prezentările autorilor, selecția și transparenerea romănescă, reprezintă un remarcabil eveniment al anului literar 1985.

8 FEBRUARIE 1986 3

liliana ursu

Un minut din viața artistului

Aș inventa un serior pentru vorbele astea lacome și un altul pentru acest tulburător apus cu gheara umblă cineva prin pieptul poetului om și el, vinovat doar de poezie cind și cind ultima oară a fost văzut coborînd o însoțită potecă în munți. fluiera o arie celebră și culegea poemele vreunii răcit de nor doamne, ce ploioe s-a mai pornit peste lume piină ce el, inocent scamat, a dispărut într-un rug de mure

Scene

S-au adus portocale, sferica lor lumină științivă cum perlele pe catifeaua întunecată cîteva săniși mai grăbesc spre o ușiță cu felinare privești absent pașii mărșăzilor ai bătrînului ocolind umbra grosolană a morții pe ziduri tot mai inale.

Entuziasm

Aveai 19 ani în cafenea murdără, tinerețea ta ca grul în vasul de lut înveșelea întinerul lui decembrie toți maestrul din jur beau, înjurau critica nouă cîte unul, moi „deschiși” spre noua generație își făcea cu ochii. Făcea cu ochii. Făcea cu ochii. Făcea cu ochii. Făcea cu ochii.

și ea ducind biocul la ochi cu un zîmbet preafacut împănindu-
te pe tine, biet iepure cu părul roșu
confundînd cerul cu privirea ei mioapă
- rostogolindu-te -

La marginea mării

M-am născut între ziduri vechi, de cetate
cîtă zarvă la marginea imperiului
ca un tunet într-o noapte de vară
e sunetul roșu, verde, lilachiu, alb, în sfîrșit
Alb

al nou născutului

In ghiocul smuls mării ecoul lui
îmbătrînește. Senin.

Coralii

Alteea întimplări, frumoase, urite, detestabile
chiar și un singur poem pentru descrierea lor
cum animalele sacre singurătății, însoimile,
veghea

după ce le-am trăit piină la capăt,
carnea și-au lăsat-o în carnea mea
din scheletul curat crește poezia cum
bijuteriile din trupul coralilor

singuri sau în colonii tot acolo ajung în final
pe o tarabă ieftină
în jurul gîtului ca un ștreang de cing
un rosariu chiar plătînd cu viața Frumusețea
corali, corali.

Oaspetele

Cum de tot m-am desprins din chinga curitǎ
a copiării și cu ochi bătrîni am privit lumea

firul de griu incolțit ca pe un stejar
gota să mă doboare l-am văzut

plăind oaspete la masă
sub ingerul de chips, la lumina becului chior
am închinat pentru prieteni
piină ce literile numelor acestora șlefuite
de atîta rostire
s-au ridicat la suflet

icoane vechi într-un cîmp cu flori

Dezlegare

Frunza decolorată a stejarului umbră îmi dǎ
spre seară

cum cititor în stele am fost cîndva
capul mi-oplec spre pipirirea unui gînd

nomad

un susur de izvoare în pavilionul violet
cum creanga liliacului cînd o priveșc morții
de sub lenila cocostăză numită pămînt
piină în inima stelei - lacrima sărată a mamei
picurînd peste palizii zori
de mine mă dezleagă!

nistor tănăsescu

Vulturul, lira și lebăda

...In triunghiul de vară toșnesc
cel mai plăcut pașii prietenilor mei
ochii mei nu se lasă sărutuși așa de ușor
cum se-nțămplă în scrisorile noastre

in triunghiul de vară e frig și e bine
copiii mei cei frumoși cu două capete înaltǎ
din cuburi colorate de gheață castele

de care mă îndrăgostesc o dată de două ori
de trei ori...

Lumină roșie

...Nimic despre dragoste:
cerbil coborau în oraș pe lumina roșie
a semafoarelor adulmecau insigne ierbi
de pe cîmășile noastre

sarea singurătății din buzunare
ne trăduia la nevoie ne purtau
în coarne spre piscirii -

unii din noi am rămas alții
aveau femei în oraș...

Haiduci

...Cu ochi de mură și trupul de parǎ
necoaptă prințesa
se scaldă în fântăniile noastre
era jale - un parfum ciudat
amestec de toate florile din lume ne pune
pe gînduri ne scotea afară din case cu căldărele-n
măini

de unscețori ori am luat calea codrului
noi pionieri ei albi...

Pastel

...In fiecare toamnă se întîmplă o poveste
de dragoste buzele
tale arse de sărutări însingurate acum

Dezlegare

adevăruți ce nu mai intră în iarnă
frunzele tale
pătîmesc laolaltă cît o pădure de
din Hiperborea

...și cineva seamănă speranțe în umbra
numelui tău unde doar fluturǎ cresc
păsările pe care nu le iubim se-nvăluiesc
în zbor și-n tăcere

du-mă acasă atunci dorile măi du-mă
în preajma
fructelor de nemurie - cititorul sărăcesc
de plîns
asupra cîrților sale...

Numele tău

...Mă-nțorc către numele tău și zămbesc -
cum susține zidul de care mă sprijin cum
înflorēște varul de al sărutat

apoi vin întrebările:
dacă tateauă cōsele cu vederea la stele
nu se produc sub impresia lui accidente nu
rămân femeile grele

mă-nțorc către numele tău și zămbesc -
între da și nu trece prima femeie...

Polul dragostei noastre

...Noi, ca Scott
fiecare spre polul dragostei noastre
cu toate stelele deasupra capului
cu toate cuvintele pe buze
cu toate jertfele la zi

pe unde mergeam era sărbătoare
muzici a leze: muguri fructe și floare
prânzii cu ferestre deschise spre mare belșug
după sufletul fiecăruia

ce cîntăm noi se afla atît de aproape
treacănd printr-o vale a plîngerii...

Șchemul de șerpi

mircea croitoru

I a cîțeva vreme după moartea mamei,
bătrînul aduse în casă o femeie. Era
vară: iulie sau august. În camera mi-
rosea a levănțică, a lemn răscopit și
a leșie. Totul se petrecea repede. Tatăl le-o
arăta ca pe o băină; nu le dădă răgaz nici
grîbă de gospodărie și de ei toți. „E o fată bună,
și harnică; și ascultătoare, asta zise, o curio-
să de mult.” Pe Niculae îl cuceri aerul ei de
supușenie. Bătrînul Anescu se munea să
dea impresia că n-are nici un amestec;
că pe el nici nu l-ar interesa. Iși căpușo-
puse mura și vorbele în așa fel încît
nu mai lăsa loc pentru nici un cuvînt. El
era stăpînit și, era evident, nu îngăduia
nici o cârtire. Ea: o femeie mică, însoimile,
neagră la față și, se vedea bine, se munea să
stea liniștită. Putea să le fie o soră mai
mare. Se așezase pe scaunul ce fusese proț-
pit în mijlocul odăii. (Bătrînul luase scaunul
de spătar și îl întorsese cu un gest alt
de firesc înțel părea să fi fost făcut după o droaie
de repetiții; copiii se adunau din celelalte în-
caperi, de prin curte; cu ochii o îndemna pe
femeie să stea; apoi începu.) Ea era acolo, în
mijlocul camerei, din locul acela toți puteau
să o măsoare, să o vadă bine, să stea cine e.
Se așezase, își întinse un pic rochia, apoi
rămase cu ochii plimbați, cu mișcările în pos-
le, într-o liniște de pămînt, cu privire
toate așintite asupra-i, fără să gemă, fără
să-și miște un deget, fără măcar să clipescă.
„O farsă, spusese mai trîziu Alexandru. Păgă-
tiseră totul... Făcuse scōală cu dînsa. Și ea își
ține ochii în podele ca o calugărică...” Lui
Niculae i se pără o biată femeie. Necăzită.
(Atunci încercase să-i zîmbească.) Își stia bine
pe taică-său: era în stare să nu-l țerte nici un
murmur. Doala prolonga a mamei îl făcuse pe
Anescu-bătrînul și mai aspru. Un apucăt: strî-
ga din te miri ce. Se purta ca un vechi. Nu
era în stare să priceapă că și altfel poate să
se înțeleagă cu al lui acum cînd, e drept, era
și mamă și tată în același timp și gospodin și
spălătoreasă, ce mai, femeie la toate într-o
casă cu atîția copii. La început, cînd nevastă-sa
abia căzuse la pat și el își dăduse seama că
boala ei nu are leac, le oprise pe fete să facă
alteceva decît să aibă grijă de Sava, copilul cel
mic, și, bineînțeles, de bolnavă. Băieților le strî-

toful s-ar petrece cum nu se poate mai firesc,
bătrînul se îndreptă cu pași liniștiți spre ușă.
Aduse damigiana pe care o lășase afară. Apoi
luă singur pahare din dulap și turnă. Spunea
vorbe de duh, nimeni nu își mai aduce aminte
ce. Se duse afară și după sfîșoane: copiii le
turnară spirit. Ciocni cu toți; avea, ca născodă,
pentru fiecare o vorbă bună; vru să-i dea o
înghitură și celui mic. Femeia, singură, de
acolo, de pe scaunul ei, din mijlocul camii, se
impotrivii. Un gest doar. El nu o văzu. Ea nu
îndrăzni să repete protestul. Apoi Anescu
scosese din știu unde o pungă: „Dă-le co-
pilor”, îl spusese. Ea se ridică de pe scaun, își
aranjă iarăși rochia și fără să scoată o vorbă,
fără să zîmbească, trecu prin fața lor ofe-
rîndu-le acetate din pungă aceluși vinăț. Cum
dăduseră se cam topită și se lipsiseră unchi
de altceva, ea trebuia să întîrzie în fața fiecărui
pînă ce ei reușeau să desprindă batoanele
vîrsate unele într-altele. Seden în fața lor,
ținea ochii în pămînt, apoi trecea la altul,
ușor, mergea fără efort, ca și cum ar fi fost
purtață de o aripă nevăzută. Tatăl se ridică

gase să nu pună mina pe nimic: să-și vadă de
carte. „Doamnă fereste, le zise, să-mi audă
urechile că nu vǎ înțel de scōală. Auziți?
Doamnă fereste!” Copiii se cam uitau chiorșii
la dînsul. Născodă nu i se plînsese cineva că
n-are învăț vreunul. Și el nu înțelegeau de ce
li mai amenință în cele cîteva luni în care
mama bolise, Anescu căpătă o privire de steclă;
se îmbătōșase. Buzele i se subțiaseră, iar cu
toate feței se alungiseră în așa fel încît fiecare
obraz îi era împărțit în două de o dungă; pornea
adîncitura de sub ochi și se vira piină sub băr-
bie. Frunțele lui rămase, însă, fără vreo linie;
piină și tăietura pe care copilul i-o stău dea-
supra nasului abia se mai zărea. Niculae, priv-
indu-l pe taică-său, le spunea celorlalți pe
sopite că bătrînul se face din zi în zi mai
frumos. Avea Niculae atîcun un zîmbet mic;
și ardeau obrazii; era doar încredere, ca și cum
ar fi așteptat de la taică-său cine știe ce faptă
de mare bravură. „Dacă ar abli puțin, ar fi un
bărbat și jumătate”, completa Alexandru. Dar
Anescu nu însurea deloc: avea părul negru
cu în prima tinerețe; se plîntăra îndee-
lungă dinneșcă copiii ziceau că asta e singura
lui bucurie) și se munea să strîvească cu
palmele lui late claia de păr care nu se lăsa
în nici un chip strînută.

Maril o chemă „Șerpe” acolo, în mijlocul casei.
Nu știa cine o, de unde vine. Anescu le-o
arăta cu gesturi largi. Copiii, buimaci, o prive-
au.

Se învățaseră repede cu ea. Femeia se apu-
case îndată de treabă.

După ce terminase cu vorbele (pusese întrebări
și tot el răspunse) bătrînul se întoarse
către Alexandru: „Hai fată, adu pahare”. Cum
ea stătea locului, nănelind, el o îndemna cu
ochii. „Pentru toată lumea”, mai zise. Nimeni
nu se mișcă; așa ceva nu se mai întimplase.
Biată din anul, în fața ei. Anescu și femeia,
nea, de el care pusese la cale toate astea,
nu își dădea seama de fapt ce se întimplă. Ca
și cum Alexandru s-ar fi dus după pahare și

deodată: le zise că ajunge. Pata, să se apuce
de treabă. Femeia și începu să strîngă lufe,
paharele. Le căra în buclărie, unde se și
porni să le plece. Știa locul fiecărui lucru de
parcă ar fi stat de o viață în casa aceea.

Copiiilor nu le vorbea. Nu se băga între ei.
Munea cu disperare. Nu avea clipă de odihnă.
Trebuia toată ziua în bucătărie, se ducea la
piață cu noaptea în cap. Sîrmele, în curte,
erau întoțeauna pline cu ruțe. Freca podelele
de pară ar fi urmărit să la cine știe ce pre-
zintă. Se apucase de vîrșit și mutase ca singura
lătmărie de colo-colo fără să ceară nimă-
nu ajutorul.

Crezuseră la început că bătrînul o luase
într-adevăr să își facă gospodăria. După o
vreme se convinseră că trăiește cu dînsa. Mai
întii o culcase în camera din față. Apoi în
bucătărie. Pe urmă se mutaseră (de data asta
amindoi) în prima cameră. Trecură deia vreo
doi ani de la moartea mamei. Femeia rămase
însărcinată. Slăbă cum era nu i se văzuse ro-
tușimea pîntecului. Trîziu, în iarnă, Alexan-
dru îi sopii lui Niculae: „Vezi, o să mai avem
un frate”. O urmărea cu privirea pe Marli, să
i-o arate, dar în același timp dădea impresia
că nu dădă prea mare importanță celor spuse.
Niculae nu înțelegea. Cînd își dădu seama (fata nu
se mai putu abține și făcu un gest anume),
în primăvara femeii născu o fetiță. În zisă
Marli ca măică-să. Era un copil frumos. De
cum o aduseră acasă și o văzură, le plă-
cuse, volau toți să pună mina pe fată. Avea

deodată: le zise că ajunge. Pata, să se apuce
de treabă. Femeia și începu să strîngă lufe,
paharele. Le căra în buclărie, unde se și
porni să le plece. Știa locul fiecărui lucru de
parcă ar fi stat de o viață în casa aceea.

Copiiilor nu le vorbea. Nu se băga între ei.
Munea cu disperare. Nu avea clipă de odihnă.
Trebuia toată ziua în bucătărie, se ducea la
piață cu noaptea în cap. Sîrmele, în curte,
erau întoțeauna pline cu ruțe. Freca podelele
de pară ar fi urmărit să la cine știe ce pre-
zintă. Se apucase de vîrșit și mutase ca singura
lătmărie de colo-colo fără să ceară nimă-
nu ajutorul.

Crezuseră la început că bătrînul o luase
într-adevăr să își facă gospodăria. După o
vreme se convinseră că trăiește cu dînsa. Mai
întii o culcase în camera din față. Apoi în
bucătărie. Pe urmă se mutaseră (de data asta
amindoi) în prima cameră. Trecură deia vreo
doi ani de la moartea mamei. Femeia rămase
însărcinată. Slăbă cum era nu i se văzuse ro-
tușimea pîntecului. Trîziu, în iarnă, Alexan-
dru îi sopii lui Niculae: „Vezi, o să mai avem
un frate”. O urmărea cu privirea pe Marli, să
i-o arate, dar în același timp dădea impresia
că nu dădă prea mare importanță celor spuse.
Niculae nu înțelegea. Cînd își dădu seama (fata nu
se mai putu abține și făcu un gest anume),
în primăvara femeii născu o fetiță. În zisă
Marli ca măică-să. Era un copil frumos. De
cum o aduseră acasă și o văzură, le plă-
cuse, volau toți să pună mina pe fată. Avea

teatru

„Și totuși!” — indiferent ce se va
întimpla! — a fost devisa Sarei
Bernhardt — de-ăz care i s-a alță-
luit, desigur, de-o lungă unei răscō-
litoare și nu odată chinute cariere
artistice la sfîrșitul căreia „Divina”
va fi investită cu titlul de „Cavaler
al Legiunii de onoare” în Franța în-
tr-un răstimp. Acțiunea este în fața
genului actriței o va numi „Vocea
de Aur” și îl va anima amintirea, ca
pe un rar giuvaer, în muzeul nevăzut
al celor ce nu înnobită de-a lungul
timpului, sufletul omenească.

Încin să cred că Sarah și-a ales
acest standard pentru a putea învinge,
fiert și pentru răstimpul unei seri —
scurte, cit de scurte! — de teatru,
acel dulce dușman al poster, al tu-
rator, dar parcă și mai necruțtor
atunci cînd e vorba de un artist al
scenului și care, în limba Poetului Ro-
mân se cheamă... „clipa cea repede...”

În 1891 Sarah pleacă într-un lung
turneu — de doi ani — în jurul lu-
mii. Turneul o aduce și la noi, la
București, la Galați și la Brăila. Cu
siguranță, marea actriță franceză nu
avea cum să speră că peste aproape
un veac doi actori români vor face
să renască, prin zborul fluturător al
arta ei, irepetabilă.

Dar numai într-un fel — irepetabi-
lă. Pentru că, iată, în „Amintirile Sa-

„Quand même!...”

(e schiop și de aceen, poate, mutilat
și suflet. Oswald, mercu gelos pe
Peter, fratele cel mic, va pieri la rin-
dul lui, fugit de gloanțele celor din
rezistență, prieteni ai lui Peter. Dar,
la fereastră, cu pistolul în mînă, pin-
dînd hăitura odiosului trădător —
fratricid, va fi și Mama...)

Cît de departe, ceea sublimă mamă
bătrînă, strivită sub greutatea dōlu-
lui și a complicității bănuilei ce cad
asupra fiului ei cel mare (bănuilei ce
o îndeamnă la gestul final), cit de
departe este această tragică și în a-
celăși timp mărunță victimă a răbo-
țului de fastuoasă, capricioasă, cohe-
ta, cruda, generoasă, egoista, magni-
fica, scapărătoarea Sarah!

Cît de departe este Oswald urit,
odios, fătornic, vreden de mîlă și de
silă în dubla lui infirmitate, cit de de-
partate este el de înduștorul Pitou,
de bătrînul, uscătul, caraghiosul, ra-
molit, chinut, hitrul, plichiștit,
divotatul, smercherul, minuntatul și
cit-de-dragul de Pitou, obligat de ro-
gala lui stăpînă să-și amintească, în
truna, în tot felul de dezgizări deri-
zatorii, trecutul, trecutul-cel-fără-de-în-
țōriere...

Sarah Bernhardt a fost la
București. A jucat în Tosca, în Fedo-
ra și în alttele.

Si a mai fost nu de mult, la începu-
tul acestui an. La Teatrul Notara.
Stătea în picioare și aplauda. „Quand
même!” Zborul fluturător magic nu e
irepetabil. Apore, și poate fi văzut în
unele puncte ale lumii la cîteva gene-
rații.

Sarah stătea în picioare, în fundul
sălii și aplauda mai tare ca noi toți.
Îi aplauda pe El. Pe Olga Tudorache
și pe Ștefan Iordache.

film

„Și totuși!” — indiferent ce se va
întimpla! — a fost devisa Sarei
Bernhardt — de-ăz care i s-a alță-
luit, desigur, de-o lungă unei răscō-
litoare și nu odată chinute cariere
artistice la sfîrșitul căreia „Divina”
va fi investită cu titlul de „Cavaler
al Legiunii de onoare” în Franța în-
tr-un răstimp. Acțiunea este în fața
genului actriței o va numi „Vocea
de Aur” și îl va anima amintirea, ca
pe un rar giuvaer, în muzeul nevăzut
al celor ce nu înnobită de-a lungul
timpului, sufletul omenească.

Încin să cred că Sarah și-a ales
acest standard pentru a putea învinge,
fiert și pentru răstimpul unei seri —
scurte, cit de scurte! — de teatru,
acel dulce dușman al poster, al tu-
rator, dar parcă și mai necruțtor
atunci cînd e vorba de un artist al
scenului și care, în limba Poetului Ro-
mân se cheamă... „clipa cea repede...”

În 1891 Sarah pleacă într-un lung
turneu — de doi ani — în jurul lu-
mii. Turneul o aduce și la noi, la
București, la Galați și la Brăila. Cu
siguranță, marea actriță franceză nu
avea cum să speră că peste aproape
un veac doi actori români vor face
să renască, prin zborul fluturător al
arta ei, irepetabilă.

Dar numai într-un fel — irepetabi-
lă. Pentru că, iată, în „Amintirile Sa-

Fata fără zestre

Un film frumos. O frumusețe care
se degajă ca o leneșă emanție din-
tr-un echilibru al formelor și propor-
țiilor la care doar contemplația poate
să ajungă. La prima vedere, contem-
plativ și romantic, regizorul Eldar
Riazanov are puține puncte comune
cu teatrul lui Ostrovski, reprezentativ
pentru epoca marelui realism rus:
timpul care a trecut, a făcut însă ca
divergențele să dispară: a lumina lui
Ostrovski a dispărut, s-a scufundat în
noanț cu dramele și cu conflictele sale
și, de la o asemenea distanță, pare că
a fost făcută doar pentru a fi privită.
În fapt, văzută de aproape, povestea
e banală: drama dintotdeauna a omu-
lui care refuză convențiile timpului
său — în numele dragostei, al framu-
șetii, al candorii, în numele încrederei
în ceea ce ne apropiie și în disprețul
celor care ar putea să ne despartă;
decit să moară lent, într-o existență
obscură, eroina lui Ostrovski se lasă
Riazanov are puține puncte comune
cu teatrul lui Ostrovski, reprezentativ
pentru epoca marelui realism rus:
timpul care a trecut, a făcut însă ca
divergențele să dispară: a lumina lui
Ostrovski a dispărut, s-a scufundat în
noanț cu dramele și cu conflictele sale
și, de la o asemenea distanță, pare că
a fost făcută doar pentru a fi privită.
În fapt, văzută de aproape, povestea
e banală: drama dintotdeauna a omu-
lui care refuză convențiile timpului
său — în numele dragostei, al framu-
șetii, al candorii, în numele încrederei
în ceea ce ne apropiie și în disprețul
celor care ar putea să ne despartă;
decit să moară lent, într-o existență
obscură, eroina lui Ostrovski se lasă
Riazanov are puține puncte comune
cu teatrul lui Ostrovski, reprezentativ
pentru epoca marelui realism rus:
timpul care a trecut, a făcut însă ca
divergențele să dispară: a lumina lui
Ostrovski a dispărut, s-a scufundat în
noanț cu dramele și cu conflictele sale
și, de la o asemenea distanță, pare că
a fost făcută doar pentru a fi privită.
În fapt, văzută de aproape, povestea
e banală: drama dintotdeauna a omu-
lui care refuză convențiile timpului
său — în numele dragostei, al framu-
șetii, al candorii, în numele încrederei
în ceea ce ne apropiie și în disprețul
celor care ar putea să ne despartă;
decit să moară lent, într-o existență
obscură, eroina lui Ostrovski se lasă

doă proze de

mariana brăescu

UN SCOP ÎN VIAȚĂ

Mai mult ca sigur Costică Anton și ideea lui au crescut odată. Creștea Costică, creștea și ideea. Dar, el doi nu se cunoșteau. Când ideea s-a rotunjit și s-a împilnit și subconștientul n-a mai încâput-o Costică a luat notă de ea ca de-o revelație. Costică o iubeste cu dragoste sinceră și nu se mai simte singur pe lume. Găsisse, în sfârșit, un scop în viață. Scopul lui Costică era să-și cunoască abisul sufletesc.

Costică Anton pornea în această măreață întreprindere cu o premisă simplă și, pe lângă simplă, pe atât de îndrăgănită: Omul e mic, abisul e mare. Mare, dar cit? Prima parte a silogismului îl venea lui Costică mână. Costică era, într-adevăr, un bărbat mic. Poate avea un bărbat mic un mare abis? Perfect legitimă întrebare lui Costică rămânea cum îl găzduiește o întrebare legitimă, retorică Costică întreba Costică răspunde. De ce nu? De ce unii să aibă de toate și alții nimic? Natura era, nu-i așa?, o întreprindere de care nu conținem să ne minunăm.

Unuia îi dă mâni albaștri, pe altul îi face blond ca Smoktunovski, altul cîntă, un al patrulea se îmbogățeste din tenis de cîmp sau film. Costică, desigur, nu e blond ca Smoktunovski, n-are ochi albaștri, n-are nici vocea lui Anzavurov, n-are banii lui Nistase și nici succesul lui Garry Cooper în Hollywood. Pînă la urmă, Costică n-are nici un fel de talent. Dar, se pune întrebarea: această modestie generală nu trebuie să ea răsplătită? De întreținerea naturii nu trebuie doar să te miri, hotărâște Costică. Vine un moment când trebuie să te contze pe ea. Și iată momentul.

Convingea că a sumedenie de călătorii omenești — deci posibile — nu s-au abătut asupra lui numai datorită modestiei sale manifestate încă din leagăn și mai ales după ce-a ieșit din el, Costică ajunge la concluzia că, urmărind principiul compensației, natura trebuie să-i fi dăruit cu abisuri sufletești nebanale. Motivul era excelent, demonstrația — strălucitoare și împreună îi luau mințile timp de o săptămână. Costică umbla buimac căuind să descopere instrumentele sau măcar metoda de a verifica practic ceea ce a demonstrat teoretic. Credea că se poate, spera că se poate. Dar cum?

Procedă cu metodă și se strădui să verifice cum stă cu viața sentimentală. Trebuie notat că în acest demers Costică Anton procedea cu obiectivitate maximă. Ca un revizor care face inventarul unui magazin de mărunțuri, Costică se lăsa acți de era la el, pe scurt, viață sufletească. Desi întreprins cu metodă și obiectivitate funcționară, rezultatele inventarului se arătau catastrofale. De nicăieri nu se zărea fisura care îngrijită cum se cuvine să promită abisul sufletesc presupus.

Ce era la urma urmelor, Costică? Un îns, desigur, care chiar dacă te străduiești să povestești mult ce e și cum și el nu ajungi să spui decât tot în putine cuvinte: 32 de ani, neînșurat, o iubită care îl îngrijeste săptămânal trupul, sufletul și apartamentul, modest economist (absolvent A.S.E.) care nu-și deranjează vreo două sefi sau colegii și, în consecință, nici acestea pe el, amator potot de fotbalinecatedă (miercură sau vineri) și de fotbal (cînd juca Rapidul), un cititor consecvent al Informației Bucureștiului, un plătitor fără restanțe la lumina, canal, întreținere, abonament R.T.V.

Să nu ne amăgim. Cu asemenea date, la ce abis poți spera? Costică Anton nu omorise o muscă în viața lui și părea că nu e în stare s-o facă nici de-acum încolo. Se poate presupune că abisul există neexprimat? Sigur că se poate. Incertitudinea de această presupunere Costică Anton mai făcuse odată un tur de orizont prin viața lui dar dezauba. Rezultatul era tot decurajator. Fostele sentimente îl jigneau.

Și totuși, omul e mic, abisul e mare, iată revelația împreună cu care creșcuse și la care se întorsese și mai încrîncenat sperînd că o idee simplă și clară e în stare de mai mult ca o investigație amanunțită dar deprimată. Omul e dator să fie spectatorul propriilor sale interogații. Curios să vadă acest spectacol dar și să-și facă datoria. Costică Anton se lăsă cu furie în întrebări. Când poate apărea mai eficient în acest caz? În unde? Evident, cînd și unde te aștepti mai puțin.

Costică Anton începu să fie multumit. Stabilise o regulă, deci făcuse un pas înainte. Regula exista, nu rămânea dect să se treacă la fapte. Ceea ce, evident, se întâmplă.

Costică Anton nu era un om de seamă, în el mai puțin și mai puțin abisul sufletesc putea să apară în legătură cu Stefania. Ce diavoli puteau să apară în legătură cu blînda și prostuta Stefania?

De departe de a fi doar o femeie, Stefania e mai întui o categoric. Pentru categoria din care face parte Stefania legea vieții este inertă, iar viața o mătășire, un fel de „Scaine rotitoare” ca la bilci. Nimeresti unde nimeresti și-acolo rămil, mătășirea merge, se învîrte, își vede

mariana brăescu

de-ale ei și ce e bine e că nu trebuie să-ți bati capul nici pentru creștea nici pentru cit stă în ea. Fără asemenea preocupări existențiale — cum îi explicase un coleg de birou care avea în filozofie experiența a două căderi succesive la admitere — deci, fără asemenea preocupări existențiale Stefania și viața cu problemele ei erau ca două sîne de cale ferată, care sigur n-aveau să se întilnească vreo dată.

Viața Stefaniei era, de ani de zile, aceeași: dimineața — ofițiantă la Oficiul de pensii și ajutoare sociale, după-masă metrou, cumpărături, zărit, curățenie, macramé, televizor. De luni pînă simbătă la fel, de la Oficiu la macramé totul curgea neschimbat. O simțură zăd din săptămîna viața Stefaniei era alta, dar se repeta, săptămîna de săptămîna, de cinci ani, fără nici o abatere.

Ziua aceasta începea simbătă la ora 3 p.m. și se încheia, matematic, duminică la aceeași oră. Simbătă, Stefania nu mai lua metroul ci autobuzul 236 și troleul 92 barat pînă la canal. Cu troleul 92 barat (pînă la canal) ajungea acasă la el și Costică Anton. Simbătă de la 3 pînă duminică la 3. Ziua cu Stefania. Ziua cu Costică. Deoarece îmbrățișările de bun venit

CĂLĂTORIA

Cred că avea șaisprezece ani; a plecat din Răchii, așa poartă a Botoșaniilor în care a copănit și copilă fiind bunicul, bunicul ei a urcat-o în trăsură (nu știu ce-o fi fost, dar rădyan îmi place să cred că o fi fost) și-n vreo patru-cinci zile a călătorit în fruntea unui convoi negustoresc. În strălucita Viena a ajuns noaptea. Să fi stat o săptămîna-două la acei negustori de care bunicul bunicii a adus marfă și de la care s-a-ntors cu marfă? Să fi stat mai puțin? Acolo a fost ea în primul și singurul bal, acolo a fost ea încoronată regină, acolo a văzut-o un prusac blond și subțire și singlei lui s-a aprins mediteranean după moldoveanca de șaisprezece ani cu ochii fierși și cenuși ca oțelul. Cu ajutorul traducătorului, prusacul a cerut-o de nevastă, bunica - la răspuns direct, apărîndu-se repede și fulgerîndu-l pe sub gene cu oțelul cenușiu al privirii.

Poate asta s-au petrecut în acordurile unui vals, poate chiar „Dunărea albastră” cînta orchestra cînd prusacul blond-roscovan și ascultă în inima și-n pieptul feței bunete zbura o pasăre notă. Poate. Cert este că mai tîrziu în casa ei un gramofon cu plînie nichelată, răsuță ca o trompetă, cînta, în după-amiezi nesfîșite, fremătătoare valsurii: un-doi, tinau, talatata.....

Bunica nu fredona niciodată, nu-și clătina capul și nu se legăna, cum făceau toți acasă sau perechiile olimbindu-se în parcul Vîrnăvoiei cînd, neobosită, apărea fanfara militară. Censul din ochi se lumina spre albastru-marîn, părul negru se mai întuneca cu o noapte în care bunica se depărta, privînd fix, hipnotic.

N-am auzit-o povestind despre valsurile vitez, despre dragostea prusacului său a ei și nici despre refuzul categoric al bunicului său de a-și lăsa nepoata printre strălîn. Toate asta

între ei nu erau furtivoase, evident, nici cele de-a doua mîna nu erau furtive sau disperate. Costică nu avea tentată pasiunii în general și pasiunea nu se putea lvi brusc nici în legătură cu Stefania. Dintr-un instinct sigur care exprima la scara filogenezei ontogeneza, cum îl explicase același coleg preocupat de introducerea filozofiei în viața Oficiului de pensii, Stefania nu-și propunea asemenea izbucniri care puteau fi fatale, sau, cum suna amenințarea surdă a colegului, existențiale. Stefania, deci, nu voia nimic. Văzută cu ochi străin dar competent Ziua cu Stefania — Ziua cu Costică reducea la scara unu pe saute o căsnicie născută în așa fel încît să trăiască o vesnicie.

Cînd o căsnicie se naste gata blazată longevitatea ei este asigurată. Ce evenimente o pot tulbura cînd de la început nimeni nu vrea nimic? Nu?

De cinci ani de cînd erau împreună Stefania nu-și pusese problema căsătoriei și, binecîntat, nici Costică. Lui Costică i s-a parut o soluție comodă — nici prea mult, nici prea puțin — și, la fel, Stefaniei i nici prea mult, nici prea puțin. Să tulburi cu căsnicia o viață, sămșoară închegată încă în urma cu doi ani — iată o idee care n-o trecut prin capul nici unuia din ei și, evident, nici n-avea să treacă. O căsnicie devenea un pleonasm perfect ar fi spus colegul cu filozofie dacă ar fi știut datele problemei. Dar, desigur, nu le stia.

Ca de obicei, Stefania sosi la Costică Anton simbătă la ora 3 p.m. Autobuz 236, troleibuz 92 barat, cap de linie. Totul ca de obicei. Un lucru era neobișnuit: Costică o aștepta în sufragerie îmbrăcat în costum negru (cămășă albă, cravată neagră, y compris).

Dacă ar fi știut să privească, uitîndu-se la Costică, Stefania ar fi citit între sprincene semnătura morții. Stefania intră calmă și, evident, ce-ar fi citit colegul filozof, Stefania nu citi. Pozitivă, Stefania observă cum pe covor Costică Anton stătea încălțat cu pantofii și nu cu papuci — conform regulei de viață veche de cinci ani, observație pe care i-o și comunica în stilul ei (ca pe-o nouitate gen „sosi în rîdichi de lună” sau „se dau portocale”): Știi că nu ți-ai scos pantofii? Trebuie remarcat că din instinct femeiesc (nu-i așa că filozogea rețea, pe scurt, ontogeneza?) sau doar din lege ceea ce e în mare toate casele sună la fel de neplăcut pentru fapturile (scotici și pantofii) l devine o comunicare ce poate stîrni curiozitate și, cine știe, pînă la urmă, doctritate: Știi că nu ți-ai scos pantofii?

Da, Costică Anton știa dar nu schiță nici un gest că ar fi auzit dară-mi-țe că a înțeles că e cazul să curme această situație.

Stefania se îndreptă să-i aducă papuci dar în ușa rămase stîlînită alt de intranșigența privirii lui Costică și mai ales de ceea ce Costică fu în stare să zică:

— Papucii n-au nici o importanță.

Un asemenea punct de vedere — ca să rămînem doar la ce s-a spus și nu la cum s-a spus: era un element alt de nou și, mai ales, alt de imprevizibil într-un mod de viață în care inertia guvernă cu valoarea de lege încă Știam să știu cum să-l primesc. Să recit pîtilăm datele problemei. Ce face omul în deosebire într-o situație de viață nouă? Incremente. Într-o situație de viață nouă Stefania asta făcu: incrementa. Incrementa, cu papuci în mînă Stefania spera totuși într-o salvare. Ce o să salveze? Ceva care putea să-o reintroducă în scaunul rotitor al vieții, în care să nu aibă nici o griji și, în primul rînd, eria grijiilor existențiale. Nimic salvator nu se ivi pe chipul lui Costică Anton care, tot grav ca un costum negru (cămășă albă, cravată neagră, y compris) se hotărî. În sfîrșit, să-i comunice: — Orice bărbat distins trebuie să aibă cel puțin o neferiecie.

Stefania încercă să facă față situației, evaluă cu oarecare rapiditate datele problemei și nu-i fu foarte greu să ajungă la concluzia că Anton Costică, economist la P.T.R., nu era un bărbat distins. Oftă cu ușurare. Bunul simț îl spunea un lucru limistitor: dacă Anton Costică nu era un bărbat distins n-avea nevoie să fie neferieci. Slavă domnului!

pluteau în aer, șoptite de nîlți, dar pe bunica n-am auzit-o niciodată. Călătoria însă, da, mi-a povestit-o de o mie de ori. Drumul la dus, scrisorile trîsurii, schimbatul căilor la poșta, noaptea cu alii cai odihniți, focurile mici și ascunse ale convolului, întîlnirile de pe drum, traversatul munților, trecutul prin apele mici prin vaduri joase, podurile de fier plînd peste Dunăre, case, oameni, întîmplări și mai ales Viena. De fiecare dată, povestirea curgea și creștea în mîca și ca o lumină fericită, cum se desface o regină a nopții la căderea întunecului. Că-o fi fost în sufletul copilului de șaisprezece ani atunci, tulburată de vals, de mustăciosul și blondul ei husar? Nu știu. Dar călătoria la întors a rămas ca o noapte, recă ea și viața ei ca oțelul ca o regină a nopții arsă de viarea dimineții.

Apoi, într-un an, bunicul bunicii a măritat-o cu bunicul meu; fotografia de nuntă o arată stînd semeată, ca-ntr-o sală de bal, alături de un tînar drept și mîndru și mai norocos decît blondul rămas departe să suspline și să se înscare cu o blondă și molietă dominică.

Atte călătorii n-a mai făcut bunica. Și nici nu le lubea în mod deosebit. Ea credea și spunea că nu trebuie să mergi mult ca să vezi mult și ea a văzut acest drum într-o mie de feluri, de fiecare dată mai fermecut. Ultimea dată a povestit-o cîntaremurat de frumos, că n-am mai fost sigură dacă acea călătorie a fost făcută sau mai degrabă visată de fata de șaisprezece ani. Una mai frumoasă nu se putea. Și atunci am fost sigură că are să se întîmple ce s-a și întîmplat. Bunica a pus gramofonul cu valsuri, cum n-a mai făcut niciodată în viața ei, toată săptămîna. Luni, marți, miercuri, joi, vineri, simbătă; și duminică seara a murit.

nichita danilov

Seară

Miinile au năpădit atunci trupul cum aripile cerului și cum țipetele aerului dar pe trup nu mai era de mult loc pentru miini și pe car de mult loc pentru aripi căci peste tot ah peste tot era de mult seară...

Ciinele melancoliei

Vai, ciinele meu albastru, ciinele meu galben, ciinele meu trist, mă urmezi totdeauna.

Dimineața și seara, noaptea, la prînz, cu ochii albaștri, ațintîți drept în ochi,

mă urmezi totdeauna!

Din munți, cornul...

Seara voi înjunghia Riul, ca pe o piele de cal îl voi întinde în pod. Pe aceste păsări flămînde și pe acești cîini hămești cu măruntaie aburite de frig îl voi hrăni. Pești care se zab în zăpădă, cu salzi de aer și sulfite-n gură, nu sint chiar pești: în zăle de aer, au venit cavalerii mîndri, prin frig au străbătut, pe cai albi,

george timcu

larba

Mersul tău, O mîngiere a pietrelor aspre.

Pe unde treci Crește o larbă proaspătă Sămoasă ca o linerețe Care nu va țrece niciodată, Ca o boală veche De care nu vrei să te lecuiiești.

Și cînd culci iarba Cu pasul tău, Ea se bucură Ca de o ploaie Care i-a venit la timp.

Calcă-mă, spune iarba, Mă mîngii cu atîta dragoste, O să fiu mereu verde După pasul tău, Alunecare suavă.

Se spunea iarba După ce ai trecut pe acolo? Unde a plecat Fără să mă întreb? Dacă m-a durut pasul ei?

Iar el nu m-a durut, Doar m-a apăsat blînd Ca să-mi aducă aminte De umbletul celui iubit.

Tu știi ce e un pas De om îndrăgostit Care mă calcă pe mine, larba? E doar o mîngiere de copil Ce sa joacă cu cercul.

Dar o apăsare de iubite Pe firele de trifoi? E ca o adiere de vînt Pe care n-o simți Decit dacă o vrei Cînd iubești vîntul blînd.

Mi-a spus iarba într-o zi: Știi că pe aici a călcat iubita ta? I-am răspuns: Da, am simțit Mirosul de gînd curat pentru mine.

Și tot iarba nărdătoare Să offe adeverîl? De ce nu-i spui că o iubești? Am tăcut.

plastică muzică

Căutări integratoare

Premiul «Herder»

Influența de netăgăduit exercitată asupra grației contemporane de diferitele modele informaționale aduce uneori pe linia sporiului de modernitate și o ostentație nedorită, ba chiar o anume neglijare a profunzimii mesajului plastic — asistăm astfel la o defilare grabită de semne-simboli suficient de înșite. Sigle din variate domenii ale științei se învecinează cu indicatori rutiere, cu secțiuni și planuri arhitecturale, cu fragmente anatomice, etc. Privitorul este sedus, însă nu păstrat; imaginea rămîne pe roți, nu transcend în spirit; artistul poate fi cotat drept bun, însă precis că nu-i un adevarat.

Trebuie spus de la început că ceea ce impresionează în actuala expoziție a lui Aurel Bulacu este tocmai senzația de organizată și de profunzime a suitorilor sale de desene, agraforate și tehnici mixte. Autoritatea analitică dublată de un simț mai degrabă sculptural al formelor, în unele lucrări, iar în altele liric și reținut și ironia subcîntată, leagă înăuntru un univers înconștanțabil, nu lipsit de tensiuni dramatice, dar nici supraevalindule.

Echilibrul pare sătrășura de bază a artistului, el fiind sporit de obsesia cîntărilor sale: aceea a ovoidelor. Ovoid deschis prin buze

gului demers plastic asigură forța stenică a viziunii.

O notă aparte merită gravurile intitulăte Nareis, voit „neglijente”, pedallind ironic pe ideea indeterminării cosmice a omului. În fapt ele sint mai curînd niște ecrane pe care evoluează deseuri spațiale în căutarea unei fizionomii. O astfel de ipoteză plastică poate că trebuie reluată și îmbogățită, însă ea reține încă de pe acum atenția nu numai ca insolită. De asemenea, cele trei ipostaze ale temerăriiului de la Manca, văzute ca tot atîta încarnări ale unor buze sacre înșite de amintirea focului, trimit parcă la regnurile mixte, la mutanții și la celelalte aporii extraplanetare, însă doar atît cit e necesar pentru a circumseria mai exact „rătăciră” personajului, utopia specifică pămînteană.

Mai trebuie adăugat la toate acestea zglicreua cu care se reurge la culoare; reacția dătonică, ușor incomfortabilă pe care se scoatează în dezvoltarea sensurilor ultime. Știința de a subsuma întregului cele mai mărunte tuse, cele mai insignifiante detalii. O expoziție de care te desprinzi cu greu, și în care vrei mereu să revii. Un artist pe care îți propui să-l urmărești în toate căutările lui viitoare, fiind sigur că nu are cum să te dezamăgească.

Constantin Abăluță

Oleg Kagan, Natalia Gutman și orchestra de studio a RTV, dirijor compozitor). Ecran este o lucrare scrisă în filigran: există aici o smedenie de micro-evenimente sonore, diferite radical între ele sau relativ asemănătoare astfel încît ele par a se contopi într-un neîntrerupt fond sonor din care citeodată trîmp fulgurată sonore sau din care rar pare să se audă uneco ceva vrednic de a fi perceput și distins ca atare de ureche. E aceasta o muzică scrisă de pe acea poziție subperioară a artistului studiindu-și materialul cu care lucrează, pe care îl modelează uneori în joacă (desi procedeele compozitice ale lui Anatol Vieru face rar loc specific aleatoricului, improvizatului) și din ale cărui plăsmuiuri deduce elemente de interes pentru însuși faptul de a scrie muzică și de a comunica idei, gînduri din această. O asemenea comunicare în stare „stagnează”, uneori ca este lipsită de asperități, de elemente marcate, citeodată profluritate melodic devin colțuroase, pregnante, astfel încit, dublate de densificări armonice,

sectiuni întregi capătă o dramaturgie aproape de factură clasică. Marea diversitate prezentă în partitură e reductibilă aici la principii vit se poate de simple și această simplitate, „reinterpretată”, adusă în o dimensiune pe care, la o primă vedere, ne-am grăbi să o calificăm drept neoclasicism, răzbate clar din Concertul pentru vioară, violoncel și orchestră. Dacă în piesa precedentă era vorba de profele diverse însă totuși reductibile la unele elemente comune (subliniem lip-sa lor de „ancorare” stilistică, de trimitere la un „deja entendu”), aici, aluziile la sfere cunoscute sint limpezee. Coexistă momente tratate în stil folcloric-rapodic cu momente de o ritmică marcată, în stil și manieră, să-i zicem, profokieviană, întilnim cadente solistice scrise într-o bună școală romanțică și tratări orchestrale pe deplin reduseabile contemporaneității, sint aici alături armonii disonante și armonii (relativ) consonante din perspectiva funcționalismului secolului trecut etc. Cred că sensul acestor lucruri „acomparabil” stilistice trebuie căutat în aceea preocupare a autorului de a întoarce pe toate fețele mijloacele sonore pe care și le pune la dispoziție. Aceasta nu este însă neoclasicism pentru că nu pleacă de la convenții ante-stabilele ci o mixtură „clădită”, originală, în spațiile căreia putem permanent ghici pe autorul care-și pune probleme, care-și propune să extragă din același material sonor noi rezultate, chiar dacă uneori, voit sau nu, întilnesc semnificație clipe ale trecutului muzical.

Viorel Crețu

8 FEBRUARIE 1986

PIRANDELLISMUL

Au trecut cincizeci de ani de la moartea lui Luigi Pirandello, cel de-al treilea scriitor italian care a primit premiul Nobel pentru literatură. Încercând să păstreze numai pentru sine sentimentele și emoțiile, odihnește, meta-morfizat în cenușă, în alveola de piatră a unui simplu monument funerar, o coloană frântă la Agrigento, dar opera lui narativă și dramatică, a generat o entitate nouă, nemuritoare în literatura universală, pirandellismul.

Pirandellismul a putut să fie considerat o problemă centrală a deceniilor care au succedat primei confringerii mondiale. Părăsirea ideilor lucrării, abandonarea comprehensiunii pentru om a avut semnificația unei unificări răsturnate, a unui lucid pesimism. Pentru că peste otrăvitoare pagină a sicilianului bate aripa neagră a tristeții, fulgeră constelațiile negre ale sensului tragic chiar atunci când se întovărășesc o undă a încercării de a surprinde prezentimentul imposibil al unei seninătăți interzicte. Intelectualismul lucid al lui Pirandello a putut să fie considerat de un teoretician ca Antonio Gramsci drept o încercare de a introduce în aria culturii dialectica filosofiei moderne, în contrast cu metodologia aristotelică însușită și de catolicism, a concepției privitoare la obiectivitatea realului. Semnificația culturală a scriitorului s-a descifra în voința sa continuă estetică, de a rămâne un italian în deschiderea spre inscrierea în circuitul european și universal. Aria lui Pirandello s-a putut înscrie într-un cerc eclectic în afara unor reminiscențe naturaliste, spre un focar iradiant al situațiilor nemecanice de care le cunoșcuse în istoria literaturii, comedia dell'arte. Modernismul poetic sale și rășinăria schematică și estetică anterioară și să se demonstreze sensibil la criza contemporaneității. A existat și un termen de necelulare care a putut să fie invocată în starea considerată doar de schiță, nedesăvârșită armonioasă, a unor lucrări care coborau, în involuția spre un crepuscul al misterului. Nu poate să nu fie semnalată distorsiunea, nu fractura, între schemele logice și unduța anti-realistă a unor personaje și nu numai din dramaturgie ci și chiar din zona naratiunilor pirandellene. Mesajul scriitorului a stimulat hotărârea încrederii și a încrederii în contemporan. În scrutarea umbrelor dense ale realității, în confruntarea aparențelor, umorisimul lui Pirandello, dincolo de luciditatea exterioară este pătruns de vibrația puternică a compătirnirii față de om și de viață, în încercarea de a descifra raportul dintre ceea ce există și nu ceea ce pare. Crearea pe lângă gradul de entitate a noțiunii de pirandellism, echivalentă antonomasia meandrelor unei dialectici care oscilează permanent între poliți contradictorii ai fanteziei și realității, în încercarea unei expresii și meditații, între logica mostenitoare a formelor și jocul impredictibil al comportamentului uman care poate sfârșiri prin nerespectarea convențiilor oare închidere între forme. Intempestivul teatrului modern este și creșterea dramelor și a dramelor din nou semnificativă și agonică a dramelor psihologice și a judecăților în conflict între logici și fantezie, până la ascensiunea și spiraletile care poartă spre tărâmul baroc al absurdului. Nimeni nu și poate îngădui ignorarea mesajelor și a participării în viața ei. Pentru el o dramă nu semnificativă și agonică a dramelor psihologice și a judecăților în conflict între logici și fantezie, până la ascensiunea și spiraletile care poartă spre tărâmul baroc al absurdului. Nimeni nu și poate îngădui ignorarea mesajelor și a participării în viața ei. Pentru el o dramă nu...

fiță de colectivitate animată de un sens de unitate, dată de căutarea în metafizic, a cauzelor. Fiecare, până la urmă, agnostic, considerând că nu este nimic pretutindeni, de atins, de strădat real, ci numai o stare de vis, singulară, de la unu până la o sută de mii, ca într-un titlu pirandellian. S-ar putea vorbi de afirmarea unei supracistențe. Permanenta luciditate se revendică de la aspirația de căutare și stabilire a unei identități, dar rezultatele converg către un pol negativ în divizarea poliédrică a singurei creații ratiionale din univers care poate fi unul, nimeni sau o sută de mii, ca tot atâtea ipostaze răsfrînse în apele adânci ale oglinzilor. În raporturile existențiale se determină neliniștea neidentificării, alunecare spre proteic și metamorfoze, până la grotesc și paradoxal. Dar Pirandello justifică până la urmă o splendidă încredere în arta care prin transfigurare, poate fixa, în structuri de cristal, toată mobilitatea transcendentală, toată esența unei personalități, pe scara ascensiunii și coboririi omului, din zonele edenice până la prăbușirea în abis. În binomul Shakespeare - Pirandello se demonstrează succesele ideologice a răspunsului la primordiala întrebare de a fi sau nu, poate filosofice naturaliste la englez, metafizic la scriitorul italian, în care „supraviețuirea semnificativă a omului care îi poate accorda perseverență, dincolo de încrederea și încrederea în arta care se poate rezuma în formula cerebralismului care poate misca personaje ca pe marionetele jocurilor de puppi sicilieni. În drama epocii contemporane care se inscrie sub semnul lucidității care poate dizolvă fantezie predestinate. Drama înfrînându-i dominoria act pirandellian, este centrul iradiant. Către acest punct vibrant, converg, în interfezență toate undele vie ale trăirii. Mai mult decît în timpurile revoltele tragedia individului este dominantă, mai mult decît oricînd în epoca prezentului pirandellian, omul a stat sub astrul negru al durerii. Condiția umană a coborît treptele umilirii sale continue, violentată în structurile ei primordiale. Nu se poate smulge omului responsabilitatea condiției sale, clamează actorul creator pirandellian. S-ar diminua valoarea lumii și liberu arbitriu nu și-ar putea exercita hotărâtorul său impact asupra modelelării „trestiei gânditoare“. Nu există o altă divinitate care ar putea arbitra sorti prezente și viitoare și nimeni nu poate elimina conțnua evoluție umană pe întreaga scară a valorilor. Existențialismul pirandellian nu semnificativ o echilibrare pe forte antagonice, nu neagă libera afirmare a personalității, multiformă în prezentarea sa în fața celorlalți. Unul către cel mult înseamnă multiplicarea în oglinzi paralele a însuși. A exprima, fără a încredința natura, sensul tragic echivalent cu constința de sine și de cei mulți, în urmărirea peretelui transformării, este un alt atribut al pirandellismului. Din treaptă în treaptă, din fenomen în fenomen, cu finețea de observație a microscopului, se amotozicează condiția umană analizată și discată în încarnarea ei nematerială și prezentă, în concordanță cu contemporaneitatea. Cu toate paradoxurile și absurdurile, „Jocul“ pirandellian este todeauna ineluctabil către concret și negarea aparentă a monolitiului individual, nu însemnă falsificarea condiției sale. Există o mîntuire originală, specifică autorului italian. În eliminarea falselor speculații, jocurile inteligenței sale nu sint jocuri formale, aspiratii înfășuate de a filozofia cu orice pret, în spatele măștilor aparențelor. O afirmată relativă a semnificativă acordată de el pirandellismului: „Primul îftil cu umire, apoi cu entuziasm și trepidatiune. Pirandello începe astăzi să provoace rezerve. Fenomen firesc, din care nu se poate deduce nimic asupra valorii în sine a operii. Cîci orice deschizător de drum nu este o calamitate pentru contemporanii lui. Pirandello era asa de surprinzător mai ales în Italia încît dispersează pe autorii de teatru obisnuit...“ După lui Pirandello a izbit desigur cu impactul nouă mentalitate contemporană dar analizată nu se remarcă o eclipsă, o trecere în conul de umbră a interesului pentru pirandellism. Realismul

REPERE

Carte de istorie a scrisului

Carte frumoasă și incitantă publică editura „Eclipsă“, sub semnătura profesorului Max Sternberg, alfașului unu Sinau, rînduind o problemă îndelung controversată de speculații, rezolvare la cea mai veche scriere alfabetică. Autorul folosește mai puțin argo, deși din conținutul propriu-zis, bazându-se pe un sistem de analize și probe din domeniul juridic, introduce în discuție și formarea cuvintelor, nite în lucrări de istoria scrierii: „Este întodeuna mai ușor să negi sau să îi îndolești de ceva, decît să demonstri că adevărat, cînd nu este palpabilă și nu sare în ochi, dovada este prin natura sa anevoioasă. Cu toate dificultățile, se reușește însă dovedirea prin indicii a unor fapte pentru care nu există martori oculari, astfel mulți „pe-a mînuși uelincenți“ ar scăpa nepedeșiți și existența însași a dreptului și a ordinii publice ar fi amenințată“. Referențuși quinși de clar este Prof. Dr. M. Clarian, de asemenea un reșutat purist și un cunosător de cultură veche eroică. Dificultatea în acest domeniu provine însă din necesitatea de a prelucra în mare material documentar, pe baza cărui speculații avansează în general foarte greu. Unul sau două indici generale, însușiți chiar de la început, ne pare rău că autorul nu a reprodus sintagme convingătoare sau texte întregi, trimîndu-i pe cititor la Gardner. Că autorul unei inscripții ar fi însuși Moșe, contemporan cu timpul-Bolshevik avansat necunoscut, menită să stimuleze pe tinerarii care își dedică energia cunoșterii mai multor scrieri vechi ale Orientului Apropiat.

Există, desigur, puncte de vedere acceptabile. Că scrierea sinaitică conține un text redactat în amon-ebraică, înțelegîndu-se că autorul nu a reprodus sintagme convingătoare sau texte întregi, trimîndu-i pe cititor la Gardner. Că autorul unei inscripții ar fi însuși Moșe, contemporan cu timpul-Bolshevik avansat necunoscut, menită să stimuleze pe tinerarii care își dedică energia cunoșterii mai multor scrieri vechi ale Orientului Apropiat.

Există, desigur, puncte de vedere acceptabile. Că scrierea sinaitică conține un text redactat în amon-ebraică, înțelegîndu-se că autorul nu a reprodus sintagme convingătoare sau texte întregi, trimîndu-i pe cititor la Gardner. Că autorul unei inscripții ar fi însuși Moșe, contemporan cu timpul-Bolshevik avansat necunoscut, menită să stimuleze pe tinerarii care își dedică energia cunoșterii mai multor scrieri vechi ale Orientului Apropiat.

UN POET - O LUME

Vasil Sciurat (1871 - 1948)

Poetul Vasil Sciurat este unul din clasicii de primă mîină ai literaturii populare de peste Nistru. Fost profesor de filologie romanică la universitățile din Cernăuți și Liov, a vădit preocupări deosebite față de istoria și spiritualitatea românilor. Același interes se face simțit și în creația sa poetică, mai cu seamă în traduceri. Astfel, în masivul său volum de limbrici „Poezia veacului al XIX-lea“, lirica românească ocupă un loc de frunte. Apar aici numeroase poezii și poeme de C. Bollic, D. Bolintineanu, V. Alecsandri și M. Eminescu. Ca poet, V. Sciurat s-a format în climatul Cernăuților de la sfîrșitul veacului trecut sub vizibila iniriurie a tezaurului eminescian.

Ioan Potcoavă

Să cînte muzica, de jale nu de slavă. Iar în ingenuncheari să vădit Potcoavă! Plecare de grumaz nu-i semn de neamul meu, Decit, poate, în fața cîinsitului călău!

Îmi voi roti privirea, m-oi inclina odăi, Cînsind pentru venire ințrigrurată gloată Șii lume, tu, veniți lei în piață De ce în tristul Liou eu mă despar de viață?

Pe regele polon slujtu-l-am cînsit Șii fost-i-am la porți de răsărit, Varșovia-n mirare și-a înțhilit și slova, Cînd eu sonii-am turcul din Moldova.

Și după toate astea, uite veniți plata, Purtată de un sol dințre de la Galata, Cu apriza norană: de vestnici să-mi sădă Călău de Craoviia cu un sărut de spadă.

O, rege multumescu-ți pentru incununare, De alia răspălire tu nici nu ești în slare. De partea ta e toama, de partea mea mindria, Căluie simțite, te rog, fă-ți datorita!

Și eu cînd voi simți buza de paloș Cădea-va de cuturam ințegrutat ratos, Șii în un semn că tolu n-a fost decit trădare, Tu la aminte astia, cînsită adunare!

„) Din cronica lui Wojciech Ostrosz, martor al execuției: „Ioan Potcoavă a fost un brav cazac, cu fire deschisă de cavalier și viteaz până la nebunie. Cu asemenea curaj și aie-pus capul pe butuc, în urma cereșilor insistente ale Turcilor și sub presiunea relațiilor între state. Execuția nu s-a percutat fără anume semne. În clipa cînd a căzut capul lui Potcoavă s-a dărimat și acoperșul ratorului din Liou bîgînd în boala multimea superșticioasă“.

Fulgere de noapte deasă Ce prînă de tubire, Mă tot bate în neșire, Și privirea mi-o apasă, Doar cu umbra dragoșel, Cu blestemul nacoșel, Fulgere de noapte deasă?

Unde stă toată puterea? Focul care scapără Șii de noapte apără? Doar spre tine-mi cade vrerea, Albă rînduri, negre rînduri, Îmi văd lipe-ntră gînduri, Fulgere, unde-i puterea?

Noapte fără somn, vedeni sure Și stol de negre cînduri, Cor blestemat mi-i cugeșul să îndure Doar nori în negre rînduri.

Oare tristeți vinul vin de-a valma Cu zina rece, albă? Tu noapte iară le aduni cu palma Șii le prețaci în salbă.

Șii noaptea murmură cu dulce glas În liniștu-i umbiet: Oare mi-i scris în suflet și nu te las Să te privești în vece?

Prezentare și traduceri de Stelian Gruia

CULTURA ROMÂNEASCĂ ÎN LUME

A apărut, de curînd, în traducerea de Stelian Gruia, editura Bologna (Italia), în colecția „Biblioteca Lingvistică“, o lucrare de prof. Manlio Cortelazzo, directorul Centrului de dialectologie italiană, Dialectologia generale de Valeriu Rusu.

Autorul a beneficiat, în elaborarea lucrării, de experiența sa pe tereni dialectale românești, a cucerșit în cele 5 volume publicate (în colaborare) din „Noul Atlas lingvistic român, Ottenien (1967-1985), în monografa Graiul din nord-vestul Ottenien (1971).

Introducere în studiul graiurilor românești (1977) în Tratatul de dialectologie românească coordonat de Stelian Gruia și de Valeriu Rusu. Acest donator și autor (1984) - ca și în alte domenii ROMÂNIEI, care i-au permis o privire de sinteză asupra stadiului în care se află dialectologia contemporană.

Se subliniază importanța dialectologiei în sistemul științelor umaniste și se studiază graiurile și dialectele ca forme de bază, organizare ale unei limbi, ca mărca a unei anumite identități culturale regionale și ca element fundamental al patrimoniului cultural popular, incluzînd, astfel, dialectologia spre perspective moderne ale antropologiei socio-culturale, care își propune să realizeze o descriere totală a omului, în ansamblul creației sale materiale și spirituale.

Dialectologia generală devine, astfel, o adevărată filozofie a dialectologiei.

ACASĂ

Plîns în opt n-am despîcat

Pentru e-am invocat zăpzele-n acest colic de pagină și-un zeu hăbuic m-a ascultat ințrămădînd în coasta caselor troieni cîl mald, primesc zilnic telefoane pline de vorbe tăvălite prin solnița de lemn strămosească și cu care a putea să înalț un sir de înșire (ambele laturi ale drumului) pe distanța Brăila - Corbiș mari - Corbiș ciungi, locuri unde, în februarie, din pricina gerului, crapă toate ouăle păsării Nevermore, cobe și piapă rea. Dar în lada mea de zestre, oricit a seormoni, nu dau de urma pacatului, înțind că chemînd ninsore, nu sîmțeam hîntoșii în toată ființa doar de versul marelui moldovean: afară ninge liniștit și n-casă ard focul. Nu-mi inchipuiesc că o să se producă, în mari convulsii, doar prima parte din vers. Plîns în opt n-am despîcat niciodată, cu toate că nici mulț de mîinți am prin-avolo de aceea am să vă spun o mică poveste, ca o sanie spre depărtare, pe fundalul cîntecului ce se-aude la radio în clipa de față:

„Astă vară, în pădure, Băiu două iepe surse, Iar cu banii pe căpeștro Lina toale la nevetic... E vorba prin urmare, de suava boare a vinului pe care ne-o aduce în odăie oenotologul Ion M. Pușcă (volumul „Peripiu dionisiac“, Editura Sport-turism) culeasă pentru a ne vrăji mințile și inimă (pe mulți, și nu se înșele autorul, doctor inginer în podgoria Panciu, ne-a gășit gata pregătîti), de pe mai toate colinele galcaroase și cu dispoziție sud-sud estică ale Europei. Dar e bine să afli - și parcă te simți cu miinile afundate pînă la umăr într-un vas de lăbaf și cu butul mînjit de must dulce și aspru și corpolent, că Louis Pasteur spunea: „Vinul poate să fie pe bună dreptate considerat drept cea mai sănătoasă și mai igienică dintre băuturi“.

„Că Rabelais scria: Atunci cînd paharul meu va fi plin, eu îl voi goli. Atunci cînd paharul meu va fi gol, eu îl voi umple...“

„Că Voltare declară, incințat, despre vinul apumant champagne: „Spuma științeticoare, a acestui vin de prospețime noster...“

„Și că Guillaume Chaulieu suspina fericit: Numaț cîl văd scîntîind Simț cîl din gură în inimă mi-au și trecut...“

Vinul, o știu și eu bine, este poarta de intrare în via - pînă și vinul sfinț răsopășilor domni ai pămîntului românesc, băut cu ulcica de lemn, oala de lut, paharul de sticlă sau cristal, cana de argilă, cupa de aramă sau de aur - și trebuie să flu de acord cu Ion M. Pușcă atunci cînd susține că „Via de vie, din Tracia, s-a răspîndit în toată lumea, pentru că în Tracia s-a născut cultul lui Dionis și sint încă dese aie locurilor unde rodeste vitis viniferă silvestris, zisă și Zăibăr Vasile, iar la ruși Hibrid Ivanovici. Pe aceasta, de la sine înțeles, autorul, membru al Academiei vinului din Franța, precum și al celui din Italia, nu le ia în seamă. El are în vedere doar

via nobilă și vinul de caracter. Notez cu bucurie cîteva din țetele săsiale:

- vinuri roze care, cînd sint noi, au în ele multă violenșă și prospețime, iar prin învechire capătă o culoare roz găbușie, așa zisa pelure d'aignon.

- vinul din soiul Syrah e cel mai bun vin rosu din Franța, are aromă de zmeură sălbatică.

- vinul C. are aroma cîngului inundat de viorele, primăvara.

- le vin fou (vinul nebun) e vin de inspirație, ambientat fericit și vioțos, vin care nu așteaptă decit să danseze.

- vinul de Beaujolais trebuie băut tînăr și rece... un pahar de vin Beaujolais provoacă starea de bucurie, două pahare, starea de feriețe și înșire.

- o sticlă de vin de Bordeaux, înainte de a fi băută, trebuie să fie rășfățată. Cu o oră înainte de a fi servit, el trebuie decantat, adică trecut delicat dintr-o sticlă în alta, pentru a se elimina depozitul care, departe de a fi un defect, înseamnă garanția vechimii. Operația trebuie făcută cu ajutorul unei sticle de cristal, la care nu mîinți să fixați în penalul cu ajutorul unui lîntug de arșin, capsula sticlei vechi pe care e scris soiul și vîrșta vinului respectiv.

- vinul de Jerez din Spania, numit de francezii Xêres și de englezii Sherry, este aur lichid... Cărtea cuprinde multe noțiuni tehnice, cunoștințe de istorie, informații turistice și, firese, de specialitate. În această ultimă direcție, aflăm că România se situează pe poziția a șasea din lume a țărilor vitivoite, cu o producție uriașă de struguri și de vin. Numai la Panciu se cultivă zece soiuri de struguri de masă. Despre unele, sultanina, iordană, perlețe, nu numai că nu le-am văzut, dar n-am auzit niciodată - zece soiuri pentru vinuri albe, patru pentru vinuri aromate, șase pentru vinuri spumante etc. Dați-mi voie să mă încălesc cu vin rosu... pe mîinți de zăpzele din fața casei și să-l ințreb pe doctorul inginer Ion M. Pușcă: sub ce etichete circulă vinurile astea prin țară?

„Legea vîrii a vinului din 1971, din nou de acord cu autorul pe care-l recomand cu dragoste spre lectură, „se încadrează în succes în activitatea mondială susținută pentru promovarea vinurilor de calitate, precum și pentru garanțarea legalității, naturaleții și autenticității acestora“. Dar cei chemați s-o aplice, ne izbese aceeași ca capul de lemnul prost de cramele ședei, pentru că ne dau spre a pătrunde pe poarta vinului, numai consonanțele legii, lăsînd vocelele dulci, moi și generoase, conținînd întreg aurul toamelor noastre miracifice, să ințirie în splendoarea unor sărbători necunoscute celor care au și ei dreptul să trăiască.

O poveste că o sanie spre depărtare se sfîrșese amar. Mi-s ar fi plăcut și-o sfîrșese spîrgînd perle pentru o nuntă de joia dulce, cînd după ce umplu acest col de pagină, am nevoie de o clipă de visare.

Dacă, chemînd viscoul, el s-a dezlîntuit, chemînd imaginea rășidînd a vinului românesc, sau măcar a celui de la Panciu, băutura Dionis și sint încă dese aie locurilor unde rodeste vitis viniferă silvestris, zisă și Zăibăr Vasile, iar la ruși Hibrid Ivanovici. Pe aceasta, de la sine înțeles, autorul, membru al Academiei vinului din Franța, precum și al celui din Italia, nu le ia în seamă. El are în vedere doar

Fănuș Neagu

Un sonet de PAUL VALÉRY

Vinul pierdut

Am, într-o zi, în Ocean (Dar nu mai știu sub care ceruri) Vîrsat, orfanidă spre neac? Un strop de vin plin de misterii...

Cine te-a vrut pierdut, licore? Supușu-m-am vreunui destin? Ori poate grîji ce mă doare, Gîndind la singe, vîrsînd vin?

Obșnuindu-i transparent și Reia, după o roz esență La fel de pură marea, iar...

Pierdut ăst vin, bete sint unde în... Văzuți înșind în vin amar... Figurile cel mai profunde...

Traducere de Gabriela Negreanu

simbolic al marelui scriitor italian, își află rădăcinile în toată evoluția culturii europene. Metodologia sa era tipic europeană și cultura italiană se afla, sincron, prin arta pirandelliană, cu cele mai îndrăznete afirmări ale spiritualității și de avangardă a contemporaneității. Fără transcendentală, formula aparținînd lui Frederic Schlegel, interfera ultimele unde ale romantismului extrem care își putea revendica și trăsăturile ironiei amare.

Nu se poate de nimeni ignora caracteristica actualității lui Pirandello în contemporaneitatea noastră, cînd omnia se află într-un echilibru instabil, între afirmarea condiției de solidaritate sau de anihilare. Viața și aneantizarea converg în mesaje lansate de Pirandello în urmă cu decenii, involuția spiritualității coborînd spre limita dizolvării, cînd oamenii care au atîns astrele au în dina lor și toată distrucția prăpăstie albatru. Din prăpăștiile în care fuseseră coborite de scriitorul italian, martorul credincios și fibra sensibilă a primului conflict mondial, personaje lui Pirandello își strîngă disperarea dar și încrederea în luminile unei surșore: pentru oamenii zilelor prezente. Așa se poate explica reinvierea interesului pentru prezentarea dramelor sale, oriunde în lume.

Alexandru Balaci

Aurel-Drașoș Munteanu

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dan Frunteletă, Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Gheorghe Suciu (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Școlții nr. 1, tel. 17 32 09. ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95. Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘCINTEII